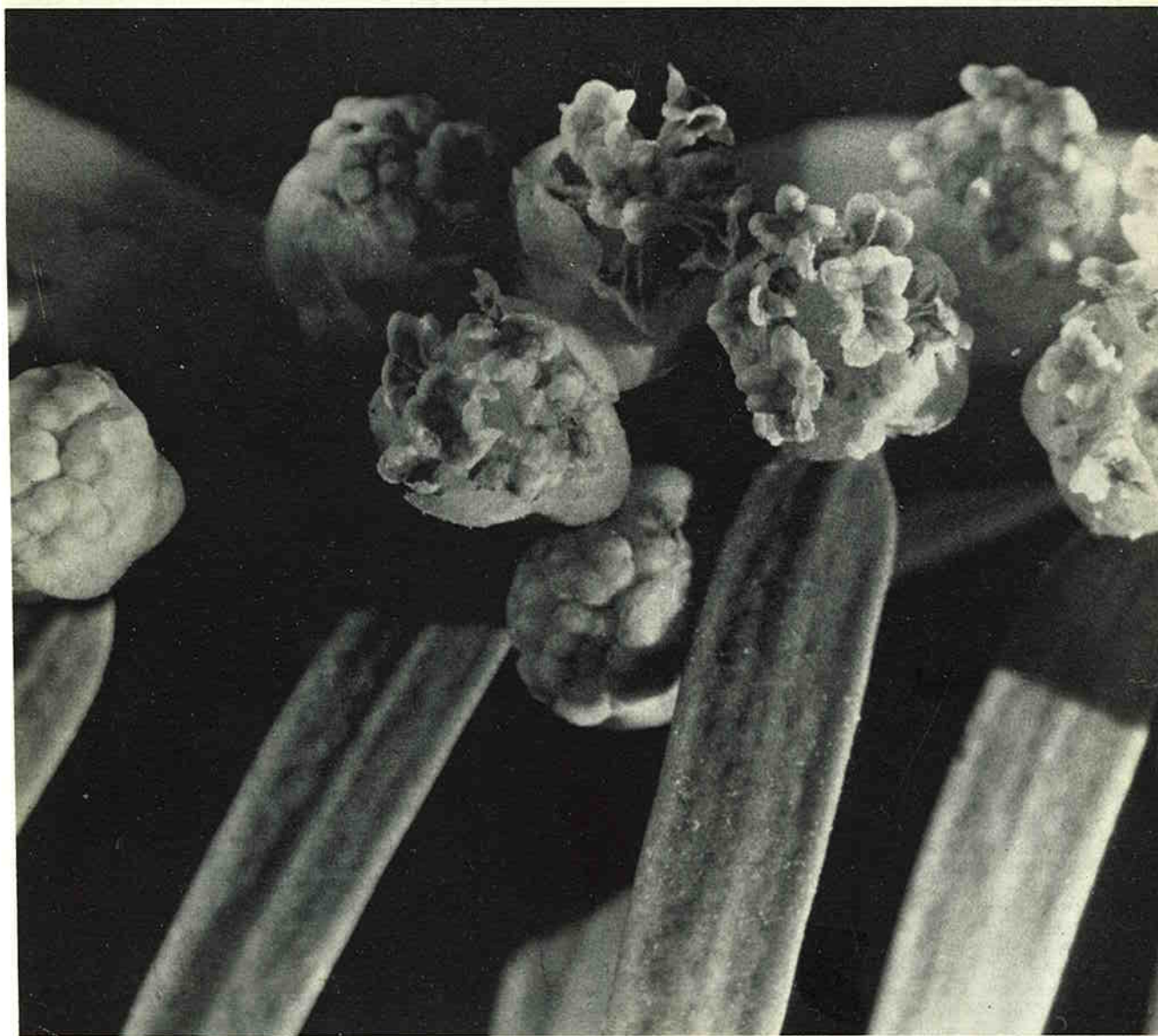

bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt - ISSN 0166-6444

Jaargang 83 - no. 2 - februari 1981

Officieel orgaan van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland

bijenteelt

MAANDSCHRIFT VOOR DE BIJENTEELT
ISSN 0166-6444

Officieel orgaan van de
**VERENIGING TOT BEVORDERING
DER BIJENTEELT IN NEDERLAND**
Opgericht 1897

Hoofredacteur: Chris Maillie
Redactieleden: Therese Rive, Ko Zoet

Ledenblad: Oplage 8000
Verschijnt 11 x per jaar,
in juli en augustus gecombineerd
Losse nummers: f 2,50 incl. porto

Advertentie-tarieven op aanvraag

**REDACTIE, ADMINISTRATIE en
ADVERTENTIE-EXPLOITATIE:**
Het BIJENHUIS, Grintweg 273,
6704 AP Wageningen. Tel. 08370 - 1.28.36
Postgiro 82.32.76

Druk: Van Mastrigt & Verhoeven b.v., Arnhem

Alle in „BIJENTEELT” gepubliceerde meningen
en inzichten blijven voor rekening van de
auteurs.

Overname van artikelen en illustraties is slechts
toegestaan na overleg met de Redactie.

Kopij **vóór de 10e van de maand**, voorafgaande
aan de maand van plaatsing, aan het BIJENHUIS,
ook opgaven en betaling van advertenties en
Speurbijtes.

jaargang 83 — nummer 2 — februari 1981

INHOUD	pag.
De bije- of wespesteek met ernstige gevolgen-1	27
Geheimen van de winterzit-V	29
Evenementen over de grens	30
De milieutuin-5	31
Oogst en dracht	32
Bijenplant in beeld: Hazelaar	34
Jaarverslag 1979/'80 en begroting 1981/'82	35
Bij de voorplaat	36
Jaarverslag 1979/1980	37
Kerstpuzzel 1980	41
Even bij-praten	42
Bijenteelt in Canada-3	43
Officiële mededelingen	43
Onderwijs, voorlichting en demonstratie	44
De bij in de filatelie	45
Met het Groentje op reis	46
Boekbespreking	46
Afdelingsnieuws	47

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 7,50, elk woord meer
35 cent. Bij 11x plaatsen 10% korting. Te vol-
doen bij vooruitbetaling. De redactie stelt zich
niet verantwoordelijk voor de inhoud.

TE KOOP: mooie **10-raamsbijenkasten**. Billijke prijs. J. de Jonge,
Van der Duijn-van Maasdamstraat 15, Hoogeveen, tel. 05280-
63637.

Niet-gedenatureerde bijensuiker weer beschikbaar. Prijs afhan-
kelijk van kwaliteit en kwantiteit. W. Kooistra, Gerritsma-
straat 49, Heerenveen, tel. 05130-24872.

LET OP HET GEWIJZIGDE TARIEF VOOR DE SPEURBIJTJES!

TE KOOP: **nieuwe spaarkasten**. Eigen fabrikaat. Vraagt vrij-
blijvend prijsopgave bij: Imkerij Muller, Zeedijk 35, Nijbroek,
tel. 05717-661.

Welke imkers helpen mij aan **HONINGETIKETTES** voor mijn
verzameling? Ook ruilen is mogelijk. Gaarne toezending aan
C. Pater Jzn., Achterdijk 22, 3981 HB Bunnik.

Wordt wakker! Doe Uw voordeel en ga ook over op **stuifmeel-
oogsten**. Lees de advertenties van importeurs! Zend mij
f 20,— op giro 4621556 en U ontvangt p.o. de **stuifmeelval-
werktekening**. Het is zo mei! J. A. Dekker, J. C. Schröderstr. 2,
Amsterdam, tel. 020-193224.

Maak f 40,— over op giro 4621556 t.n.v. J. A. Dekker, Amster-
dam en U ontvangt p.o. een hele kilo **verse Hollandse stuif-
meel!**

TE KOOP: partij **nieuwe bijenkorven**, **oude kwaliteit**. G. L. Ol-
denbeuving, Koolzaadhof 17, 8308 AR Nagele, tel. 05276-2784.

GEVRAAGD: **alles over bijen**, boeken, foto's, alle informatie is
welkom en wat bij de **korfimkerij** gebruikt wordt. Tel. 010-
253192.

IN- en VERKOOP van alle soorten Nederlandse hon-
ing. Gebruikte Simplexkasten en Korven, Mede,
Bijenwaskaarsen, Honingwafels, Stuifmeel, Honing-
snoepjes enz. C. v. Holland, Dijkstraat 118, 3904 DJ
Veenendaal, tel. 08385-13795, b.g.g. 10202.

H.H. IMKERS. Hebt U nog **oud gereedschap** dat U niet ge-
bruikt? ATZE DIJKSTRA verzamelt alles wat bij een bij te pas
kwam: korfmessen, imkerpijpen, moerkooitjes, vlechtgereed-
schap enz. Zijn adres is: Kampingerhof 6, 8431 AS Ooster-
wolde, tel. 05160-2439.

JANNEKE DE JONG: **imkersartikelen** tegen de scherpste
prijzen; in- en verkoop van **honing**, inkoop van oude was.
Willem v. Hillegaersbergstraat 60a, Rotterdam, tel. 010-224871.

GEVRAAGD: alles van en over **KORFIMKERIJ** (korven, boeken,
gereedschap enz.). Reageert u eens! Tel. 010-746685.

BIJENBOEKEN gevraagd, **ook buitenlandse**, oude imkerslectuur,
bijenprenten, bijenpostzegels, bijenspeldjes enz. Atze Dijk-
stra, Kampingerhof 6, 8431 AS Oosterwolde, tel. 05160-2439.

TE KOOP: **nieuwe en gebruikte 3-raamshoningslingers** nog
voor de **oude prijs**. H. de Vries, Huize St. Gertrudis, Wor-
kum, tel. 05151-1252. Bellen van 13.30 - 14.30 uur en van
18.30-20.00 uur.

IN- EN VERKOOP van **bijenvolken**, **kasten en korven**, **honing**
en **lege kasten en korven**. J. C. Basten, Burg. Brouwenseweg
3, Horssen (Gld.), tel. 08874-1791.

TE KOOP GEVRAAGD: **partijen Nederlandse honing**, o.a.
koolzaad-, zomer- en heidehoning. Wij bieden hoge prijzen.
HET BIJENHUIS te WAGENINGEN, tel. 08370 - 12863.

BIJ DE VOORPLAAT

Bloemen van de *Taxus baccata*, een interessante
conifeer, waarover meer te lezen valt op pag. 36.

Foto (ca. 8x vergr.): H. van Maaren, Voorst.

DE BIJE- OF WESPESTEK MET ERNSTIGE GEVOLGEN-1

1. Inleiding

Het is alom bekend dat steken van insecten, met name van bijen en wespen, soms ongemeen felle reacties kunnen oproepen bij hun menselijke slachtoffers.

Uit de Verenigde Staten is bekend dat zich jaarlijks een 40-50 dodelijke gevallen voordoen ten gevolge van steken van insecten, behorend tot de familie der vliesvleugeligen en wel voornamelijk bijen en wespen. Hommels zijn in het algemeen goedaardiger en steken bijna nooit.

Uit officiële cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt, dat in Nederland in de jaren 1969 t/m 1978 maximaal 10 personen zijn overleden ten gevolge van een bije- of wespesteek. Persoonlijk lijkt ons dit getal niet overeen te komen met de werkelijkheid. Alleen al wat de provincie Noord-Brabant betreft is ons bekend, dat zich in 1979 tenminste al 3 dodelijke ongevallen ten gevolge van insectesteken hebben voorgedaan. Bovendien worden artsen en EHBO-afdelingen de laatste jaren herhaaldelijk gekonfronteerd met zeer ernstige reacties op bije- en wespstekten.

De aanvankelijk zo onschuldig lijkende honingbij blijkt bij dit soort voorvallen dan een insect te zijn dat meer slachtoffers maakt dan menig ander giftig dier, inclusief slangen. Het is daarom goed dat elke imker ook op de hoogte is van de mogelijke gevaren die het hebben van een bijenvolk, voor hemzelf en zijn omgeving, met zich mee kunnen brengen. Dit temeer, daar het lijkt dat het aantal amateur-imkers zich nog steeds uitbreidt. Berekeningen van bijenteelt-instanties geven aan dat in Nederland zo'n 70.000 bijenvolkjes worden gehouden.

2. Geschiedenis

Reeds in Egyptische hiërogliefen werd opgetekend dat farao Menes (omstreeks 2641 v. Chr.) stierf ten gevolge van een wespesteek. Aan de andere kant wisten de oude Egyptenaren echter ook al iets af van de geneeskrachtige werking van het bijegif. Men gebruikte bijen als poeder en als thee voor allerlei ziekten, onder meer reuma. Vaak werden de bijen op pijnlijke lichaamsdelen gezet en gedwongen tot steken. Ook in latere tijden is en wordt het bijegif vaak toegepast bij reumatische aandoeningen. Ook nu nog is bijenhoning een aangeprezen middel voor tal van kwalen, maar dit valt geheel buiten het nu te behandelen onderwerp.

Ook vroeger bestond al de biologische oorlogvoering en bijen zijn in het verleden zelfs als oor-

logswapen gebruikt. In de middeleeuwen werden geïrriteerde bijenvolken met werpwerktuigen in de vijandelijke veste geschoten.

3. Samenstelling van het bije- en wespegif

Bije- en wespegif bestaan uit een groot aantal componenten, zoals onder meer histamine, fosfolipase, mellitine (dit komt alleen voor bij bijen) en nog tal van andere stoffen van eiwitachtige aard. De kennis omtrent deze verschillende stoffen is groeiende.

4. De reactie op een bije- of wespesteek

Bij een reactie op een bijesteek moeten we onderscheid maken tussen

A. een algemeen vergiftigingsverschijnsel, dat zich bij iedere gestokene in meer of minder ernstige mate voordoet, en

B. een overgevoeligheidsreactie, ook wel allergische reactie genoemd, welke gelukkig zeer zelden voorkomt (ongeveer 4 tot 8 gevallen per 1000 gestokenen).

4.1 Het optreden van algemene vergiftigingsverschijnselen ten gevolge van een bije- of wespesteek.

Het is bekend dat een ieder die wordt gestoken door bijen of wespen daarop reageert met een pijnlijke bultvorming of iets soortgelijks. Het kleine bultje is soms omgeven door een rode hof. Een zekere gewenning voor insectesteken kan optreden, zodat de verschijnselen bij volgende steken geleidelijk aan minder worden.

Een geval dat zich in 1977 in Duitsland heeft voorgedaan en waarbij sprake was van een zuivere vergiftiging, is het volgende:

Een vierjarige jongen uit Freiburg stapte in het bos in een wespennest en werd door de hele zwerm, massaal, aangevallen. Toen het kind een paar uur later in het ziekenhuis aankwam werden ruim 200 steekplaatsen geteld. Bij het kind ontwikkelden zich ernstige vergiftigingsverschijnselen, welke na 5 dagen — helaas — tot de dood leidden.

In het beschreven geval gaat het om ernstige vergiftigingsverschijnselen na het oplopen van zeer veel steken. Hoe groter de hoeveelheid ingespoten gif (veel of weinig steken), des te ernstiger is de reactie.

Het is zaak om na een bijesteek, waarbij immers de angel met de daaraan verbonden gifzak in de menselijke huid achterblijft (in tegenstelling meestal tot de wespesteek), de angel zo snel mogelijk te verwijderen, zonder dat de inhoud van

het gifzakje door de angelbuis heen tot in de huid wordt leeggedrukt. U kunt de angel het beste verwijderen met een scherp voorwerp of een pincet. De kans dat er nog gif in de huid wordt bijgedrukt is dan klein. Sommige imkers gebruikten in het verleden ook wel een warme pijpekop, die zij dan op de plaats van de steek duwden, met de bedoeling de heftigheid van de reactie tegen te gaan. Of dit ook werkelijk helpt, is nog geen uitgemaakte zaak.

4.1.1 De therapie van een massale vergiftiging.

De maatregelen die men moet nemen om de gevolgen van een dergelijke massale steekpartij te bestrijden zijn niet zo eenvoudig. Zij bestaan uit een algemene ontgiftigingstherapie, waarbij het bloed zo snel mogelijk moet worden bevrijd van giftige stoffen. Dit kan alleen in een ziekenhuis gebeuren en men zal daar in het algemeen een z.g. dialyse voor willen uitvoeren. Op dit terrein is echter nog weinig ervaring opgedaan.

4.2 Het optreden van een overgevoelighedsreactie ten gevolge van een enkele bije- of wespesteek.

Iets geheel anders doet zich voor indien de patiënt overgevoelig (allergisch) is voor een bije- of wespesteek. Een enkele steek van een bij of wesp kan dan ernstige gevolgen hebben en zelfs dodelijk zijn. Er bestaat dan geen enkele relatie tussen het aantal steken en de optredende ziekteverschijnselen. Het mechanisme van deze reactie is totaal anders dan de boven, onder punt 4.1, beschreven reacties. Dit soort verschijnselen kunnen wij het beste illustreren met een voorbeeld uit de dagelijkse praktijk.

Een 44-jarige augurkenteler bezocht de polikliniek. In verband met zijn beroep had hij al 10 jaar telkens bijenvolken op zijn grond staan voor de bestuiving. Hij werd wel eens een enkele keer gestoken, maar dan traden alleen zeer geringe reacties op, beperkt tot de plaats van de steek. Hij had vroeger nooit geleden aan allergische aandoeningen, zoals hooikoorts, netelroos of astma. Twee jaar geleden bemerkte hij na een steek meer klachten te krijgen. Na een steek ging de hele arm opzetten en kreeg hij een hevige hoofdpijn, met verschijnselen van duizeligheid. Bij het laatste bestuivingsseizoen werd hij door twee bijen tegelijk gestoken in zijn hals. Na 5 minuten werd hij „beroerd”, kreeg het erg warm, ging transpireren, kreeg overal jeuk en raakte bewusteloos. Er trad een vreemde, duidelijk hoorbare ademhaling op. De, op oproep, spoedig te hulp gesnelde huisarts konstateerde een zeer lage bloeddruk met snelle pols en ademhalingsmoeilijkheden. Hij liet deze tuinder, na hem ter plaatse twee injecties (een bijnierschorspreparaat en een z.g. anti-histaminicum) te hebben toegediend, met spoed naar een ziekenhuis vervoeren. Hier werd de patiënt opgenomen op de afdeling intensieve zorg, waar

men een shock konstateerde, die met toediening van bepaalde vloeistoffen en medikamenten verder werd bestreden.

Juist dit soort allergische reacties, na een enkele steek, veroorzaken de jaarlijkse sterfgevallen, indien niet op tijd deskundige hulp kan worden geboden.

4.2.1 De oorzaak van de overgevoelighedsreactie op bije- en wespestenen.

Wat is nu de oorzaak van een dergelijke, overmatig sterke reactie op de steek van een *Apis mellifica*? Deze reactie is van hetzelfde soort als kan voorkomen bij hooikoorts of overgevoeligheid voor huisstof. Zodra een aan hooikoorts lijdende patiënt in een veld met bloeiend gras komt of in een andere omgeving met veel stuifmeelkorrels dan gaat hij niezen, wordt benauwd, krijgt ademhalingsmoeilijkheden en last van zijn ogen. Gelukkig krijgt niet iedereen die in een bloeiend korenveld loopt deze verschijnselen! Kennelijk prikkelen de stuifmeelkorrels de hooikoortslidder op de een of andere manier meer dan „normale” mensen.

Een jaar of tien geleden is ontdekt dat bij de andersgevoeligen, de „allergische mensen”, een bepaald eiwit (reagine of immuno-globuline E genoemd) in het bloed voorkomt. Dit eiwit wordt aangetroffen op bepaalde cellen, welke zich o.a. in de huid of de slijmvliezen van de luchtwegen bevinden, de z.g. mestcellen. In het geval van bije- of wesp-allergie is dit een speciaal bije- of of wespegifreagine. Komt nu het bijgif in contact met het aan de mestcel gebonden eiwit dan gaat deze mestcel stuk en komen er stoffen vrij (o.a. histamine), welke de patiënt ernstig ziek kunnen maken en die bij verdere escalatie van het ziekteproces zelfs de dood tot gevolg kunnen hebben.

Een dergelijke reactie treedt alleen op indien er al eerder contact, via een steek, met het insektgif is geweest. Pas na dit eerste contact is het mogelijk dat het reagine-eiwit wordt aangemaakt. Door deze aanmaak van het bije- of wespereagine zijn deze mensen nu „gesensibiliseerd” d.w.z. „allergisch” geworden. Bij een eerstvolgende steek kunnen zich nu de beschreven ziekteverschijnselen voordoen.

Samenvattend kan dus worden gezegd, dat voor bijesteken overgevoelige mensen, door contact met het bijgif, een bepaald, aan cellen gebonden eiwit hebben aangemaakt, wat zeer specifiek — in geval van een volgend contact met dit bijgif — reageert. Het lijkt nog niet goed mogelijk van tevoren de mensen aan te wijzen, die wel en die niet allergisch op een bije- of wespesteek zullen reageren.

P. J. Blaauw, longarts.

Dr. L. O. M. J. Smithuis, klinisch-chemicus.
(St. Lambertus Ziekenhuis, Helmond)

GEHEIMEN

VAN DE WINTERZIT - 5

Ventilatie

Vooral de laatste jaren heeft de bodemventilatie in het middelpunt van de belangstelling gestaan (zie: Groentje, jan. 1980, pag. 6). Ook uw vertaler heeft een deel van zijn volken van geperforeerde bodemplanken voorzien, maar telkens werden de aangebrachte **ventilatieopeningen** door de bijen naarstig dichtgemaakt. Later heb ik de openingen afsluitbaar gemaakt en in de nawinter sloot ik de openingen af, maar ook dan bleken ze vaak hermetisch gedicht. Vervolgens stuit je op een konklusie voortgekomen uit een onderzoek van **Taranov** (1960).

Het koolzuurgehalte van volken die buiten overwinterden liep uiteen van 1,18-4,95%, waarbij de volgende verdeling opvallend was. In volken die overwinterden op honing en pollen bedroeg het koolzuurgehalte 3,81%, volken op alleen honing 2,27%, met suiker en pollen 1,83% en in volken overwinterend op alleen suiker 0,80%. Men heeft de konklusie getrokken **dat het geringere voedselgebruik en de betere broedverzorging in het voorjaar in volken met slechte ventilatie is te danken aan het hogere koolzuurgehalte in de woning!**

Zwakke volken in het voorjaar, een plotselinge teruggang in volkssterkte, Nosema, Verdwijnsiekte? In hoeverre hebben deze verschijnselen te maken met de winterzit?

Al eerder was ik in ons zusterblad A.B.I. een verslag tegengekomen van een onderzoek uitgevoerd door de taai volhoudende Canadese imker Henry Pirker. Hij wilde voor z'n packages niet op

de VS zijn aangewezen en zocht naar mogelijkheden ze in het hoge Noorden te produceren. Het probleem was niet zozeer gelegen in het overwinteren van volken, maar in een vaak catastrofale achteruitgang in volkssterkte in het vroege voorjaar. Om die terugslag op te vangen werden de packages gebruikt. Mr. Pirker hoopte de oorzaak te vinden van de optredende voorjaarssterfte. Hij bouwde een zeer goed geïsoleerd gebouw met een capaciteit voor 56 volken en gecontroleerde warmteregeling. Vliegkanalen waren in de muren aangebracht.

Laat ik nu Mr. Pirker aan het woord wanneer hij eind december een volk in het verwarmd vertrek inspekteert.

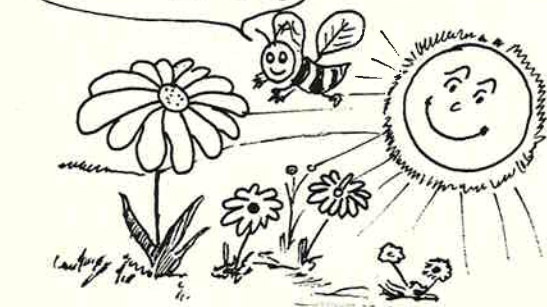

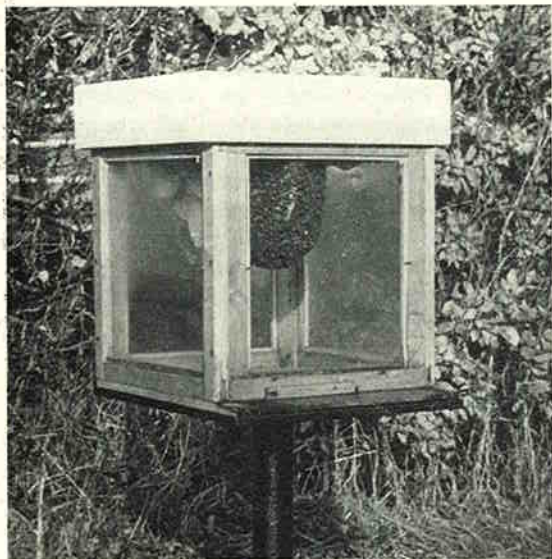
*Wie is er bang
voor koning winter?*

De bijen lijken versuft, ze bewegen zich traag en reageren nauwelijks op rook, echter wel op licht. Het kost veel moeite ze van de toplatten weg te krijgen. Begin januari verandert de situatie en neemt de activiteit in de volken toe. De opletten-de imker die z'n oor regelmatig tegen de kast te luisteren legt zal het opvallen dat i.p.v. een zacht gezoem **een veel sterker geluid** wordt geproduceerd. De toename van activiteit is zo groot dat het welhaast lijkt of de volken de verwarming van het bijenhuis zelf willen verzorgen. Het instellen van de thermostaat op een hogere of lagere temperatuur heeft **geen enkel effect** op de activiteit der volken. De literatuur leert ons dat dit gedrag, hetgeen veel warmteontwikkeling tot gevolg heeft, de bijen in staat stelt zich naar nieuwe voedselvoorraden te verplaatsen. Het verklaart echter niet waarom deze warmteontwikkeling ook nodig is in een ruimte met gecontroleerde temperatuur.

Na dagenlange activiteit worden de volken tenslotte weer rustig, vooral als ze wat water krijgen. Op verschillende raten binnen de tros vinden we nu gelijkmatig ontwikkeld broed. Een bevredigende broedontwikkeling blijft gewoonlijk beperkt tot deze generatie. Bij later onderzoek vinden we slechts **zeer verspreid** een paar celletjes gedek-seld broed, **maar wel grote plakken raat met eitjes**, zonder broed aan te treffen in de tussenliggende ontwikkelingsstadia. Veel cellen bevatten meerdere eitjes.

*Nog even
dan zijn we
er weer*

De tros in de observatiekast.

De meeste imkers zullen na een dergelijk onderzoek hun volken tevreden sluiten. Een nieuwe generatie bijen meldt zich weldra aan! Meerdere eitjes in één cel? Niets aan de hand, gewoon een overijverige koningin. Een tweede onderzoek een week later laat echter **geen verdere ontwikkeling** van de eitjes zien en nu laat de literatuur ons in de steek (zie echter Groentje, 2/80). Sommigen rusten de bijen uit met verstand en willen ons doen geloven dat de broedbijen het tijdstip nog te ongunstig achten om met een broednest te beginnen, anderen houden het op „onaangepast” gedrag van de koningin of gebrek aan pollen. Het teleurstellende broedpatroon blijft bestaan tot het moment dat voldoende nektar wordt gehaald. Tegen die tijd sterven de winterbijen snel onder de druk van broedverzorging, nektar verzamelen en bewerken.

Ko Zoet

BIJENSTAND „DE BIJENKORF” sinds 1897. Ruime sortering IMKERSMATERIALEN en SPECIALITEITEN, HONINGSLINGERS enz.

Ook in HONING zijn wij ruim gesorteerd, nl. KLAVERHONING f 6,— p. kg. ZOMERHONING f 5,15 p. kg. ACACIAHONING f 6,50 p. kg. BOEKWEITHONING f 6,— p. kg. Alles inclusief B.T.W. Minimum-afname 15 kg. Bij afname van 200 kg EXTRA KORTING.

Ons magazijn is geopend van MAANDAG tot en met ZATERDAG. (Dagelijks van 8 tot 20 u.)

Alleen op donderdag zijn wij gesloten.

U kunt dan wel in onze depots terecht:

J. v. Breukelen, Dorresteiweg 4, Soest (Utr.)
J. v. Lokhuizen, Rijsburglaan 10, Heerde (Gld.)

**„DE BIJENKORF”, Hoevelakenseweg 144,
3783 WK Terschuur (bij Amersfoort).**
Tel. 03426-1978 - Postrekeningnr. 2622.

EVENEMENTEN OVER DE GRENS

BIBBA-KONGRES OVER KONINGINNETEELT IN CELLE, BRD 17-19 JULI 1981.

Een club actieve Engelse koninginnetelers (British Isles Bee Breeders' Association — BIBBA) houdt zijn jaarlijkse kongres in 1981 niet in Engeland, maar in Celle, West-Duitsland.

De Engelsen komen naar Duitsland om van Duitse kollega-imkers te leren. Naast een aantal lezingen wordt er op het Bijeninstituut in Celle de praktijk der bijenteelt in al haar details gedemonstreerd. Celle is daarvoor bij uitstek geschikt, omdat daar de Duitse opleiding voor beroepsimkers gevestigd is.

Een rondreis langs een bevruchtungsstation op een Waddeneiland, een selektiestation en een paar grote imkerijen ronden het programma af.

Daar de voertalen Engels en Duits zijn kan dit evenement ook voor Nederlandse imkers interessant worden.

De volgende onderwerpen komen het week-end van 17-19 juli 1981 in „Celler Tor” aan de orde:

1. Verschillen tussen diverse rassen en hun waarde voor selektie;
2. Koninginneteelt-technieken;
3. Gedrag der darren;
4. Uitwinteren en omzet van bijen in het voorjaar;
5. Wetgeving over bijenziekten in Engeland en Duitsland.

De voordrachten worden in het Engels of Duits gehouden. Diskussie in beide talen; de teksten der voordrachten zullen van te voren vertaald worden. (Bij voldoende belangstelling eventueel ook in het Nederlands).

Daar de koninginneteelt, naast Varroa, momenteel sterk onder de Nederlandse imkers leeft zijn zij van harte welkom op dit kongres.

Ook voor de niet-imker wordt een interessant programma (excursies) geboden.

Aangezien de leden der BIBBA andere inzichten hebben over de vraag „Van welk bijenras ga je bij voorkeur uit bij de selektie?” als hun Duitse kollega's (Inheemse bij - Carnica) rekenen we op een zeer leerrijk week-end in juli 1981.

Zodra alle uitgenodigde sprekers hun „jawoord” hebben gegeven volgt een tweede aankondiging met nadere details.

Noteer nu al vast in uw agenda:

17 tot 19 juli 1981. Koninginneteelt-kongres in Celle op de Lüneburger Heide; de afstand Utrecht-Celle is maar 370 km.

dr. J. P. van Praagh, Geschw. Schollstr. 34,
3100 Celle, BRD.

IMKERSAGENDA

14 maart	ZBT-studiedag Z.-Holland; inf. bij mevr. Van Heest-Verloop, Delft, tel. 015-561613.
4 april	Algemene Vergadering, IAC-gebouw, Wageningen.
4 april	Bijenmarkt, Zenderen.
11 april	Bijenmarkt, Driebergen.
14 april	Bijenmarkt, Emmen.
18 april	Bijenmarkt, Dordrecht.
30 april	Bijenmarkt, Groenlo.
14 mei	Instructie-avond examen Praktisch Imker, Bijenhuis, Wageningen.
4-5 juni	Examen Praktisch Imker, Bijenhuis, Wageningen.

De Milieutuin - 5

KAMPERFOELIEFAMILIE (Caprifoliaceae)

De Kamperfoelifamilie is een nogal gevarieerd geheel. We treffen er klimplanten (Kamperfoelie) aan, betrekkelijk lage struiken, o.a. de *Symphoricarpus* en de *Weigelia*, doch ook hoge, waarbij we wel van bomen kunnen spreken, zoals de *Vlier*.

Als drachtplanten lopen ze eveneens uiteen, de Sneeuw- en Koraalbes treffen we soms in grote oppervlakten aan; er wordt ook goed op gevlogen. Anderzijds mag de Kamperfoelie er ook zijn, doch deze klimplant is zelden zo sterk vertegenwoordigd.

Kamperfoelie

De Gewone vlier neemt een vreemde positie in. Hoewel hij met zijn onaangename geur wel vliegjes en mugjes aantrekt heb ik er nog nooit een bij of hommelt op aangetroffen. Niettemin staat deze Vlier in buitenlandse overzichten dikwijls als drachtplant aangegeven.

Alvorens we nader op deze familie ingaan zullen we ze eens op een rijtje plaatsen.

	hoogte/cm	bloeitijd	N/P
1. Sneeuwbes <i>Symphoricarpus albus</i>	150	6-9	oo/o
2. Koraalbes <i>Symphoricarpus chenaultii</i>	150	6-9	oo/o
3. Kamperfoeliesoorten <i>Lonicera spec.</i>	600	6-9	oo/oo
4. <i>Weigelia</i> <i>Diervilla</i>	200-300	6-7	o/o
5. Gelderse roos <i>Viburnum opulus</i>	400	5-6	o/o
6. Wollige sneeuwbal <i>Viburnum lantana</i>	400	5-6	o/o
7. Gewone vlier <i>Sambucus nigra</i>	600-1000	5-6	?
	oo = zeer productief		
	o = productief		

De **Sneeuw-** en **Koraalbes** staan bekend om hun lange bloeiduur; de klokvormige, roze bloempjes zelf bloeien niet zo lang, doch de opeenvolging van bloeien duurt soms wel een paar maanden. De *S. chenaultii* bezit purperrode bessen; deze soort wordt m.i. beter bevrologen dan de *S. albus*, die witte bessen produceert. Beide zijn zeer algemeen voorkomende drachtplanten. Volgens Gleim produceren ze 9 mg nectar per etmaal met een suikergehalte van 23%, zodat ze een suikervoorwaarde bezitten van 2 mg, waarmee ze dicht in de buurt komen van Braam en Framboos. Het zijn snelle groeiers, die met nagenoeg alle grondsoorten genoegen nemen. Vanwege de hechte struikvorm worden ze veel gebruikt als bodembedekker en als grensbeplanting bij parken, plantsoenen en sportvelden. Door hun lange bloeitijd vormen ze een zeer goed ondersteunende dracht voor de bijen. De vermeerdering geschiedt door scheuren, stekken is ook mogelijk.

De **Kamperfoelie** komt in het wild zeer algemeen voor, doch ook in meerdere gekweekte varianten. De belangstelling van de bijen voor de diverse soorten kan nog wel eens uiteenlopen. Dat deze klimplant over het algemeen goed honingt kan men zelf beproeven door het buisvormige bloempje aan de achterzijde te openen en het leeg te zuigen. Vooral 's avonds en 's nachts straalt er een sterke welriekende geur van af en juist in die tijd zien we er diverse insecten op rondvliegen. Na de bloei tooit ze zich met fraaie rode bessen.

De **Weigelia** is een struik, die in uiteenlopende kleurschakeringen voorkomt, waaronder die met vuurrode bloemen een bijzonder mooi exemplaar is (*Weigelia japonica* Thunb.). Evenals bij de Kamperfoelie kunnen we door middel van de zuigproef constateren dat de trompetvormige bloempjes nectar bevatten. Toch is het vreemd dat de *Weigelia* niet sterk wordt bevrologen. Misschien is ze wel een zgn. armoedeplant en wordt ze uitsluitend bevrologen als er elders niets te halen is. Ook is het mogelijk dat de bijen de bloem moeilijk kunnen binnendringen; hommels maken soms gaatjes in de bloembodem, hetgeen een aanwijzing in die richting zou kunnen zijn.

De **Gelderse roos** of **Gewone sneeuwbal** wordt redelijk goed bevrologen. De scharlakenrode bessen, die in grote trossen hangen, worden wel gegeten door lijsters. Behalve als tuinheester komt hij ook in het wild voor; beide soorten zijn nog al gevoelig voor bladluizen.

Weigelia

De **Wollige sneeuwbal** verkeert bij de bijen in dezelfde belangstelling. Het is een prachtige sierstruik, waar ook zweefvliegen, vlinders en kevers veel belang in stellen.

De **Gewone vlier** is een struik, die door zijn woekervorm dikwijls meer last dan gemak veroorzaakt; zijn geur is al evenmin om over naar huis te schrijven. Daar de bijen hem niet als populair ervaren is zijn enige verdienste wellicht te dienen als nestplaats voor vogels. Door zijn typische mergkern van het hout is het prima materiaal voor de jeugd om er propeschietters van te maken. Wat mij nog altijd intrigeert is dat de Gewone vlier in de Duitse en Engelse overzichten van drachtplanten zelden ontbreekt; mogelijk is er sprake van de **Bergvlier** (*S. racemosa*) met rode bessen, die wel bevlogen schijnt te worden. De kruidenminnaars maken van de bloesems thee, die koortsverdrijvende eigenschappen zou bezitten. De zwarte bessen met bloedrood sap zouden, zowel vers als verwerkt in jam, laxerende eigenschappen bezitten.

Jan van de Veluwe

BIJENSTAND „DE GRUBBE”

P. L. LAUMEN-WOUTERS, Grijzegrubben 63, 6361 GL NUTH (Limburg).

Kan u alles leveren voor de bijenteelt o.a. **kunstraat** à 18,50 per kg. **Bijenkasten** en **onderdelen**. Prijslijst op aanvraag gratis toegestuurd.

Tel. 04447 - 3183 Nuth. Maandag-zaterdag 9-18 uur.

Tel. 045 - 252408 Brunssum. Dinsdag - zaterdag 9-18 uur.

Banknr. N.M.B. Brunssum 65.77.13.228.
Gironr. Nuth 4444518.

Oogst en Dracht

HET WEER TIJDENS LENTE, ZOMER EN HERFST 1980

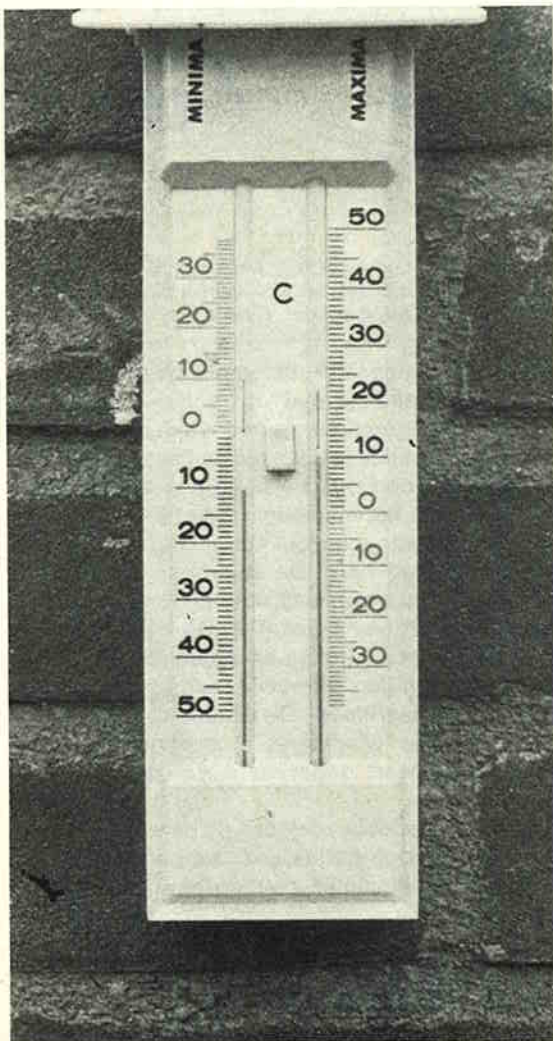
In het afgelopen jaar zullen maar weinig slingers het door slijtage hebben begeven, erger nog, degene die niet heeft gereisd kreeg in veel gevallen maar weinig honing op de plank. Er is door de imkers dan ook heel wat gemopperd op het weer. Vooral de maand mei was veel te droog, waarbij de noordoosten wind het weer nog een ekstra uitdrogend karakter gaf. De nektargift kwam slechts moeizaam op gang, zodat ook van het koolzaad geen enorme oogst is gehaald. We mogen aannemen dat de droogte een nadelige invloed heeft gehad op de ontwikkeling van de klaver en overige zomerdrachtplanten. Veel hebben we daarvan echter niet gemerkt, want juist in de periode dat imkerend Nederland zijn en haar slag behoort te slaan, de midzomer, was het weer koud en regenachtig. De temperatuur kwam op tal van plaatsen wekenlang niet boven de twintig graden. Volken in de polder, waar de voorjaars-oogst was afgenomen, hadden ten langen leste vrijwel geen voorraad meer en werden hals over kop naar huis gehaald of kregen een noodvoeding. De enkeling die daar nog niet aan toe was en meer vertrouwen stelde in de weergoden had het geluk aan zijn zijde.

Alsof er iets goed gemaakt moest worden brak op 22 juli een periode van warm weer aan die duurde tot 3 augustus, zodat toch nog wat distelhoning is geslingerd. Ook verder in de maand augustus bleef de temperatuur op een redelijk niveau. Ondanks dat is ook de oogst aan heidehoning teleurstellend geweest. Wellicht is ook hier het slechte weer tijdens de ontwikkelingsfase van de plant debet aan.

Dat de verdeling van overvloedig koude en spaarzame warme dagen ons ook parten heeft gespeeld bij de koninginnteelt was te verwachten. Vaak duurde het lang voordat een broednest aanwezig was. Ervaring heeft me geleerd dat in soortgelijke gevallen in het volgende voorjaar meer dan normaal sprake is van darrenbroedige moertjes. Wellicht hebben de bijen in het najaar getracht het moertje te vervangen, stille moerswisseling dus, zonder dat ze was bevrucht. Even extra opletten bij volken waarmee we genoemde problemen hebben gehad lijkt me gewenst.

Het najaar heeft weer veel goedge maakt. Op 21 oktober heb ik de bijen nog met heel kleine propjes stuifmeel in de vliegopening zien verdwijnen op weg naar de tros, waar de winterstemming al aanwezig was. Die typische traagheid van de winterbij was mij reeds eerder opgevallen, toen ik na het laatste slingerritueel (u leest het goed, maar de combinatie „veel openbaar groen en akkerbouw“ levert een betrouwbare dracht), terwijl alle materiaal reeds schoon was opgeborgen, nog een raat met honing vond. Deze raat werd ontzegd en in een lage bak op de dekplank gezet, met de voeropening uiteraard niet afgedekt. De volgende avond dacht ik deze raat er schoon gelikt af te halen, maar niets was minder waar. Het zat vol traagbewegende, zo op het eerste gezicht versufte bijen, die pas tot leven kwamen toen ik ze had afgeslagen. Aanvankelijk zat er ook weinig beweging bij de immen in de voeropening, maar, wellicht als reactie op het invallende licht, lieten ze dra merken dat ze er waren en niet gestoord wensten te worden. Het buurvolk heeft het karwei afgemaakt.

Hoe de verdeling van vliegdagen en zomerse dagen (maximum-temperatuur resp. hoger dan 20 en 25 graden) het afgelopen jaar is geweest, kunt u per dekade aflezen uit onderstaande reeks cijfers van een aantal meteorologische stations in Nederland. Wellicht wilt u zelf aantekening houden van de temperatuur. In dat geval adviseer ik u een gekombineerde maximum- en minimumthermometer aan te schaffen. Op de kwikkolom rusten gekleurde indices, die blijven steken op de hoogste c.q. laagste kwikstand en d.m.v. een druk op de knop weer op de kwikkolom komen te rusten. 's Avonds kunt u de maximum-temperatuur van de afgelopen dag aflezen en 's morgens de minimum-temperatuur van de afgelopen nacht.

LEEWARDEN

mei	•	4	• = 4	•	6	1	• = 7
juni	5(1)	3(1)	• = 8(2)	6(2)	5(1)	•	• = 11(3)
juli	•	•	9(1) = 9(1)	•	•	10(3)	• = 10(3)
aug.	4(3)	8(1)	3 = 15(4)	9(3)	8(1)	3(1)	• = 20(5)
sept.	6	3	3 = 12	5	3(1)	4	• = 12(1)
				48(7)		60(12)	

SCHIPHOL

VLISSINGEN

mei	•	3	• = 3	•	8(1)	2	• = 10(1)
juni	2(1)	3(1)	• = 5(2)	8(2)	7(2)	•	• = 15(4)
juli	•	•	8(2) = 8(2)	1	•	10(7)	• = 11(7)
aug.	7(1)	5	3 = 15(1)	10(3)	8(1)	3(1)	• = 21(5)
sept.	3	3	4 = 10	6	4(1)	5	• = 15(1)
				41(5)		72(18)	

ANDEL

DEDEMSVAART

mei	•	7(2)	3 = 10(2)	•	7	4	• = 11
juni	6(2)	5(2)	• = 11(4)	5(2)	6(3)	1	• = 12(5)
juli	1	•	9(1) = 10(1)	1	•	10(7)	• = 11(7)
aug.	8(3)	8(1)	5 = 21(4)	10(5)	9(2)	4	• = 23(7)
sept.	5	3(1)	2 = 10(1)	7	4(2)	5	• = 16(2)
				62(12)		73(21)	

VENLO

Hoewel zich altijd iets als weemoed van me meester maakt bij het einde van het actieve seizoen, overheerst toch het prettige gevoel dat de volken goed zijn ingewinterd. De kasten in de tuin staan er wat verloren bij in de smeltende sneeuw en doen me denken aan bomen zonder bladeren. Maar we weten dat de kiem van bruisend leven onder de oppervlakte aanwezig is. Het wachten is (slechts) op de zon, die alles weer doet ontwaken.

Ko Zoet

Bijenstand Fa. H. T. van Dam & Zn., Jubbega (Fr.), tel. 05165-1382 kan U alles leveren voor de Moderne Bijenteelt.

Kunstraat, Bijenwoningen en Onderdelen uit eigen werkplaatsen.

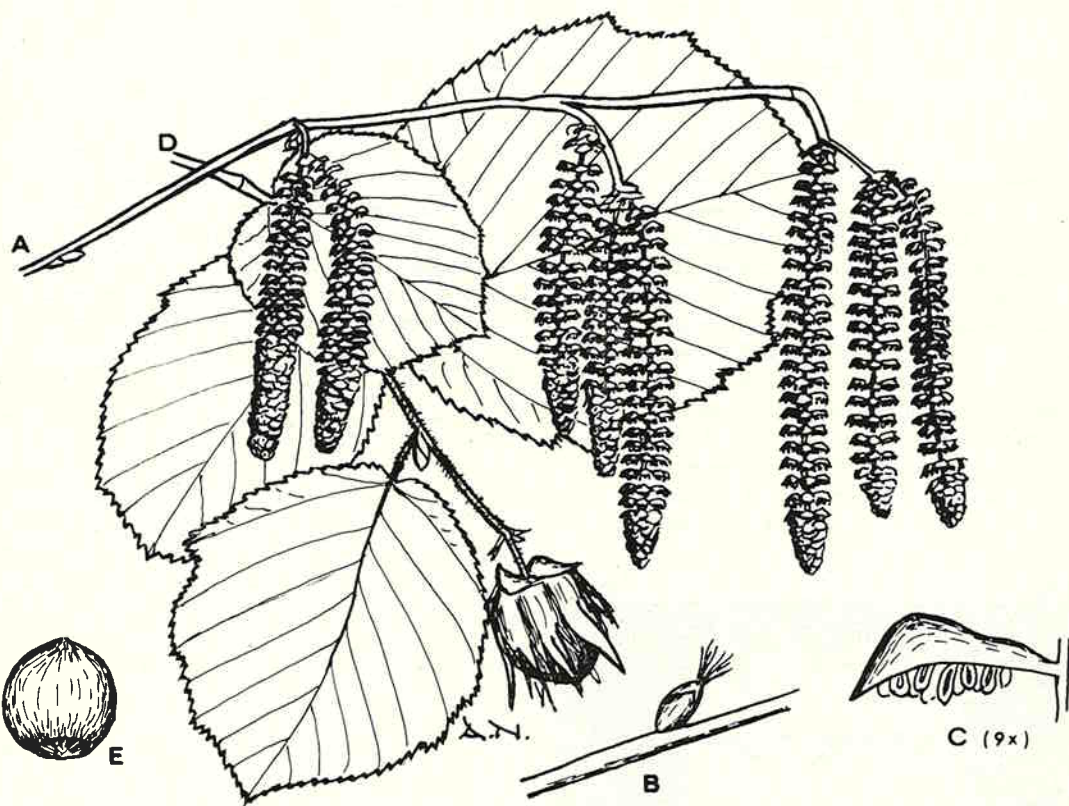
Door eigen steeds grotere importen van diverse gereedschappen steeds bij ons de laagste prijzen.

Tevens voor wederverkoop diverse kleuren meubelwas en honing van de fijnste kwaliteiten.

Vraagt onze prijscurant van materialen en/of meubelwas en honing even aan. Wij zenden U die gaarne gratis toe.

Wij komen weer op de te houden Bijenmarkten.

bijenplant in beeld

HAZELAAR

Een van de eerste bloeiers in het nieuwe seizoen opent de rij van bijenplanten in deze nieuwe rubriek. Een rubriek waarin niet alleen planten worden besproken en getekend, die een voedseloverschot voor de bijen opleveren. Alle planten, die door de bijen worden bezocht — voor de nectar, voor het stuifmeel of voor beide — kunnen aan de orde komen.

Wanneer de bijen bij goed weer begin februari hun reinigingsvlucht hebben gehouden staat de hazelaar volop in bloei. Aan de kale takken hangen de heldergele katjes, die bij de geringste beweging het stuifmeel aan de wind toevertrouwen. Die wind zorgt er namelijk voor dat het stuifmeel bij de vrouwelijke bloemen komt.

De hazelaar is een éénhuizige plant: de mannelijke bloemen en de vrouwelijke bloemen zitten afzonderlijk aan de takken van dezelfde plant.

In tegenstelling tot de katjes met de mannelijke bloemen zijn de vrouwelijke bloemen erg opvallend. Ze vertonen veel gelijkenis met een bladknop, waaruit aan het einde helderrode stijlen steken. De mannelijke bloemen zijn rond een stengel gegroepeerd en vormen zo een katje.

Hazelaar (*Corylus avellana*): A tak met mannelijke bloemen aan katjes, B tak met vrouwelijke bloem, C mannelijke bloem, D tak met noot, E noot.

Zo'n enkel mannelijk bloempje bestaat uit een komvormig blaadje met daaronder hangend de meeldraden, goed beschermd tegen de weersomstandigheden, die in deze tijd van het jaar nog bar en boos kunnen zijn. Bij het rijpen van de helmknoppen valt het stuifmeel op het daaronder geplaatste bloempje en kan het alsnog met de wind worden meegevoerd. De stand van de meeldraden brengt met zich mee dat het verzamelen van stuifmeel niet gemakkelijk is. De bijen bewegen zich snel over de katjes en zullen zodoende een klein deel van de stuifmeelkorrels kunnen opvangen in het haarkleed. De stuifmeelproductie is, zoals bij alle windbloeiers, overvloedig. Ieder katje produceert ongeveer 4 miljoen stuifmeelkorrels.

Nectar levert het bezoek aan de hazelaar de bijen niet op, want de katjes bezitten geen nectariën. De stuifmeelklompjes hebben een groenachtig-gele kleur. De voedselwaarde van het stuifmeel is gering, maar toch is de hazelaar van grote waarde voor de bijenvolken, omdat hij zo vroeg in het jaar stuifmeel beschikbaar stelt.

Arjen Neve, Leiden

BIJ DE VOORPLAAT

DE TAXUS

De Taxus is een van de weinige oer-Nederlandse naaldbomen en uiterst geschikt voor ons klimaat. In het wild komt hij bij ons praktisch niet meer voor, want de op productie gerichte bosbouw der vorige eeuw heeft hem volledig uit onze bossen doen verdwijnen. Hij kan heel goed schaduw verdragen en heeft daarom graag een beschutte standplaats op kalkhoudende grond.

Men kan de Taxus nauwelijks een boom noemen, maar hij kan het toch wel tot een hoogte van 15 à 20 meter brengen. Het zal echter vele jaren duren voor dit zover is, want hij groeit buitengewoon langzaam.

Het sterke, taaie en buigzame hout werd vroeger vooral gebruikt voor het vervaardigen van bogen en speren (Lat. taxus = werpspies), later voor allerhande snijwerk, gravures, tandwielen, assen, muziekinstrumenten en tabakspijpen. De bast diende voor het weef- en vlechtwerk van muren en manden, ongeveer zoals de braamspleut voor bijenkorven.

Alle delen van de plant bevatten taxine, een op het hart inwerkende alkaloïde, die vooral 's winters volop aanwezig is in de naalden (tot 2%), terwijl het zaad ca. 0,2% gifstof bevat. Wanneer een paard daarvan 500 g heeft verorberd bete-

kent dat zijn wisse dood. Koeien, reeën en andere herkauwers lopen minder gevaar, terwijl kleine knaagdieren als muizen en konijnen er helemaal geen last van ondervinden. Voor de mens is het extract van 50 tot 100 naalden meestal dodelijk. Er zijn vrouwelijke en mannelijke bomen (tweehuizig), die in het vroege voorjaar (februari-maart) bloeien en dan door duizenden bijen worden bezocht. Waarschijnlijk hoofdzakelijk om het stuifmeel, dat olijfgroen van kleur is.

Een Poolse postzegel uit 1975 (ontw. A. Balcerzak, waarde 1,50 zloty) met schijnvruchten („bessen”) van de *Taxus baccata* (Lat. baca = bes).

De scharlakenrode „bessen” zijn evenals bij de jeneverbes schijnvruchten, in plaats van de bij coniferen gebruikelijke kegels. Zij worden door vogels verspreid en zijn eveneens schadelijk voor de mens, hoewel de flauwzoet smakende zaadmantel als die van de rozebottel zonder bezwaar gegeten kan worden.

H. van Maaren/Chris Maillie.

JAARVERSLAG 1979/80 EN BEGROTING 1981/82

Inleiding

Als u het februarinummer van vorig jaar nog eens opslaat zult u bovenaan blz. 41 kunnen nalezen dat boekhoudkundig de rekening van de afdeling handel duidelijker gescheiden zou worden van die van de vereniging.

In dit nummer (blz. 37 t/m 40) ziet u nu daarvan het resultaat.

Tevens ziet u nu slechts twee rekeningen. In die van de vereniging zijn nu ondergebracht de rekeningen assurantie en suiker.

Afgesproken was voorts dat huisvestingskosten op basis van een normale huur en kosten van het kapitaal op basis van de marktrente door de vereniging aan de afdeling handel in rekening zouden worden gebracht.

Ook daarvan ziet u nu het resultaat in de rekeningen naar voren komen.

De bedoeling van deze opzet is om een beter inzicht in het gebeuren van onze vereniging te krijgen en om duidelijker te zien waar winst of

verlies wordt gemaakt. Wel moet reeds nu benadrukt worden dat wij allen uiteraard voor het totaalresultaat, dus de optelsom van de beide rekeningen aansprakelijk zijn.

Door een juiste scheiding van de twee rekeningen komt scherper naar voren waar de tekortkomingen liggen en waarop het beleid moet worden afgestemd.

De geconsolideerde balans per 30-9'80

Dit is dus de optelsom van de verenigingsbalans en die van de afdeling handel. We zullen ons tot de hoofdzaken, die het beleid raken, beperken. Bij de rekeningen zelf vindt u een korte toelichting van de accountant. Helaas moeten wij constateren dat ons vermogen met f 33.289,39 is afgenomen, nl. van vorig jaar f 528.157,59 naar nu f 494.868,20.

De afname is deels een gevolg van het negatieve resultaat van f 23.911,39, vermeld op de geconsolideerde exploitatierekening en voor het

overige f 9.378,— voor vennootschapsbelasting over het jaar 1977/78, vermeld aan de creditzijde van de balans van de afdeling handel. Wij zijn over deze aanslag nog in beroep.

Als u verder naar de exploitatierekeningen van de afdeling vereniging en van de afdeling handel kijkt dan ziet u dat het bovengenoemde negatieve resultaat van f 23.911,39 is veroorzaakt door een positief resultaat van de vereniging van f 28.491,26 en een negatief resultaat van handel van f 52.402,65.

De afdeling vereniging

Het positieve resultaat op de exploitatierekening van de vereniging is voornamelijk een gevolg van de in de inleiding genoemde doorberekening van rente en huisvesting aan de afdeling handel. U ziet daarvan creditposten van resp. rente f 13.699,50 en exploitatie onroerend goed f 28.923,79.

Opvallend in deze rekening is het negatieve resultaat van de suikervoorziening ten bedrage van f 10.295,65. Voor een deel is dit tekort te verklaren door moeilijkheden met verkeerde zakken en daardoor het verloren gaan van ruim 3 ton suiker en door morsen het ontstaan van een hoeveelheid minderwaardige veegsuiker.

Tevens moest worden geconstateerd dat de verkoop prijs te krap is gecalculleerd.

Ware dit verlies er niet geweest dan zou de vereniging een positief resultaat hebben gehad van ruim f 38.000,—.

Uit dit resultaat mag men nu niet direkt afleiden dat het quotum verlaagd kan worden of in ieder geval niet verhoogd behoeft te worden.

Men vergete hierbij niet dat het verlies van de afdeling handel nog gedekt moet worden.

De **begroting** 1981/82 van de afdeling vereniging is opgesteld volgens de nieuwe afspraken, te zien aan de posten rente en exploitatie onroerend goed.

De begroting 1980/81 zal na goedkeuring van de algemene vergadering in deze zin feitelijk nog dienen te worden gewijzigd voor wat betreft de post exploitatie onroerend goed.

Het resultaat van de begroting 1981/82 laat een positief saldo zien van f 21.500,—. Dus in feite geen sluitende begroting, maar nog een post van f 21.500,— zonder bestemming. In de algemene vergadering zal hierover een besluit moeten vallen of dit bedrag binnen de afdeling vereniging moet worden aangewend of dat het ter ondersteuning van de afdeling handel moet worden gereserveerd.

Voor assurantie bijenvolken is de volle premie van f 25.000,— opgenomen, aangezien het nog niet zeker is of er goedkope suiker zal zijn waarop 50% van de premie kan worden geheven. Komt er dus wel suiker dan is er nog een meevaller van ca. f 12.500,—.

De afdeling handel

Het resultaat is zorgwekkend. Oorzaken van het verlies zijn te vinden in een wijziging in de depothoudersregeling, in een speciale aanbieding in het voorjaar op oude prijsbasis met een korting voor contant en tenslotte een bedrag van ca. f 10.000,— verloren op de verhandeling van consumptie-suiker met een te lage marge. Tenslotte is de winstmarge gedaald, hetgeen inhoudt dat onvoldoende alert is omgeprijsd.

Ook mag niet worden vergeten dat de afdeling handel voor het eerst te maken kreeg met de doorberekende rente en de huur van het gebouw.

De geschetste situatie vraagt nu een zorgvuldige heroriëntatie, welke vóór de algemene vergadering gereed zal zijn.

Uitgangspunten daarbij zullen zijn:

- handhaving van de doorberekening huur en rente;
- oriëntatie op de markt met concurrerende prijzen;
- rationalisatie van het bedrijf waar maar mogelijk;
- zorgvuldige vergelijking van de kosten van zelfgemaakte artikelen ten opzichte van die door uitbesteding.

Mocht onverhoopt blijken dat voor de afdeling handel geen sluitende begroting is te maken dan zal de algemene vergadering zich moeten uitspreken over het verder te voeren beleid, wat zou kunnen betekenen:

- a. een subsidie aan de afdeling handel door de afdeling vereniging te verlenen, hetgeen in wezen in de afgelopen jaren steeds is gebeurd;
- b. het voortbestaan van de afdeling handel met al zijn consequenties ter discussie stellen. Consequenties als daar bv. zijn:
 - kapitaalvernietiging;
 - bestemming gebouw;
 - subsidiëring vanuit de vereniging betekent minder activiteiten op het terrein van de vereniging.

Een bedrijfseconomisch verantwoorde toerekening van de kosten werpt een scherp licht op de zwakke en sterke zijden van onze vereniging. Het dwingt ons tevens om een beleid voor de toekomst daarop te baseren.

In de a.s. algemene vergadering hopen wij u nadere informatie te verschaffen.

Het Dagelijks Bestuur

INTERNATIONAL SELECTION OF BEE BOOKS IN ENGLISH

Lists on request

International Bee Research Association
Hill House, Gerrards Cross,
Bucks SL9 0NR, England

JAARVERSLAG 1979/1980

ALGEMEEN

De verslaggeving over het boekjaar 1979/80 wijkt op twee punten af van de verslaggeving zoals dit steeds is gedaan.

In de eerste plaats zijn de afdelingen gehergroepeerd.

In de tweede plaats heeft de doorbelasting van de kosten van de ene naar de andere afdeling een wijziging ondergaan.

1e. Hergroepering afdelingen

Ten eerste is de afdeling assurantie geheel opgenomen in de afdeling vereniging.

Het enige actief van de afdeling assurantie betrof een vordering op de afdeling suiker.

Deze vordering is binnen de afdeling vereniging verrekend.

Ten tweede is de afdeling suiker gesplitst in 2 onderdelen t.w. het onderdeel suikervoorziening en het onderdeel exploitatie onroerend goed. Beide onderdelen alsmede enkele andere actief-c.q. passiefposten zijn opgenomen in de afdeling vereniging.

Met deze hergroepering wordt beoogd te komen tot een betere opstelling van het geheel van de aktiva en passiva en tot een meer funktionele toerekening van kosten en opbrengsten.

2e. Wijziging doorbelasting

De wijziging doorbelasting betreft het doorbelasten van rente over het geldbedrag dat de afdeling handel is verschuldigd aan de afdeling vereniging en de (oude) afdeling suiker.

Deze doorbelasting is f 18.050,—.

Tevens wordt door de exploitatie onroerend goed die thans apart binnen de afdeling vereniging is ondergebracht bedragen doorbelast op basis van reële prijzen per m².

Totaal betreft deze doorbelasting f 42.050,—.

Boekjaar met vergelijkende cijfers

Dit boekjaar loopt van 1 nov. '79 tot 30 sept. '80, derhalve 11 maanden. In verband met dit kortere boekjaar en met de afwijkingen met vorige boekjaren is vergelijking zonder meer met vorige boekjaren niet mogelijk. Zodra dit wel mogelijk

is zullen de cijfers ook over het direkt voorafgaande boekjaar in het verslag worden opgenomen.

Afdeling vereniging

In het verslagjaar is aan quotum ontvangen een bedrag overeenkomende met in totaal 7.014 leden.

De verspreide leden zijn hierin begrepen.

In het vorig boekjaar betrof dit op de balansdatum 6.693.

Derhalve een toename van 321.

Zoals uit het exploitatieoverzicht blijkt wijkt de cijfermatige opstelling van deze afdeling af van die van vorige boekjaren.

Dit als gevolg van de wijzigingen die onder „Algemeen” zijn aangegeven.

Binnen het exploitatieoverzicht zijn enkele bedragen anders gegroepeerd.

De personeelskosten zijn verdeeld over de afdelingen op basis van een overlegde loonverdeelstaat.

Afdeling handel

Dit jaar is de omzet konsumptiesuiker in de omzet van de afdeling handel opgenomen.

In het vorige verslag was deze omzet onder de afdeling suiker begrepen.

De omzet konsumptiesuiker buiten beschouwing latende komen we aan een omzetstijging in de afdeling handel van ongeveer 15%.

Het brutowinstpercentage is gedaald.

De personeelskosten ten opzichte van de omzet liggen op hetzelfde niveau als in het vorig verslagjaar.

In verband met de gewijzigde doorbelasting zijn de huisvestingskosten ongeveer f 24.500,— hoger, de financieringskosten zijn f 18.050,— hoger. De kantoorkosten en de algemene kosten zijn in verband hiermee resp. f 3.532,— en f 4.270,— lager.

Afgezien van bovenvermelde wijzigingen kan globaal worden gesteld dat ten opzichte van de omzet de kosten zich op dezelfde hoogte bevinden als in het vorig boekjaar.

BALANS AFD. VERENIGING PER 30 SEPTEMBER 1980

	Gld.		Gld.
Onroerend goed	449.388,—	Eigen vermogen	575.502,19
Kantoorinventaris	1.423,—	Voorzieningen	155.966,43
Magazijninventaris	372,—	Obligatierekening	6.850,—
Bijenstallen	10.329,44	Te betalen posten	19.332,68
Effekten	2.500,—		
Div. voorraden/vorderingen	293.638,86		
	757.651,30		757.651,30

TOELICHTING OP DE BALANS AFDELING VERENIGING

EIGEN VERMOGEN	575.502,19	Gld.	Gld.		Gld.	Gld.
Specificatie:				Transport		127.263,43
Saldo 1 november 1979:				Voorziening t.b.v. bibliotheek		
Afdeling vereniging		42.843,25		Saldo 1 november 1979	3.175,—	
Afdeling suiker		490.390,26		Bij: Ten laste van resultaat vereniging	2.000,—	
Afdeling assurantie		13.777,42		5% rente over saldo 1 november 1979	160,—	5.335,—
		547.010,93		Tentoonstellingsfonds		
Bij: Voordelig resultaat		28.491,26		Saldo 1 november 1979	7.421,—	
		575.502,19		Bij: Ten laste van resultaat vereniging	700,—	
				5% rente over saldo 1 november 1979	371,—	8.492,—
VOORZIENINGEN	155.966,43			Congressfonds		
Gereserveerd quotum oktober/december 1980		58.750,—		Saldo 1 november 1979	620,—	
Hoekstenen		2.015,—		Bij: Ten laste van resultaat vereniging	200,—	
Bouwstenen		5.489,43		5% rente over saldo 1 november 1979	31,—	851,—
Voorzieningsfonds				Fonds t.b.v. algemene ontwikkelingen, ziekte-		
Saldo 1 november 1979	45.517,—			preventie, voorlichting e.d.		
Bij: 5% rente over saldo 1 november 1979	2.275,—			Saldo 1 november 1979	10.500,—	
Af: Uitkering aan oud-personeelslid	1.700,—			Bij: Ten laste van resultaat vereniging	3.000,—	
		46.092,—		5% rente over saldo 1 november 1979	525,—	14.025,—
Fonds t.b.v. wetenschappelijk bijteeltonderzoek						155.966,43
Saldo 1 november 1979	13.540,—			In het bedrag div. voorraden/vorderingen à f 293.638,86 is be-		
Bij: Ten laste van resultaat vereniging	700,—			gripen de vordering van de afdeling vereniging op de afd.		
5% rente over saldo 1 november 1979	677,—			handel.		
		14.917,—		Deze vordering bedraagt f 284.745,54.		
Transporteren		127.263,43				

EXPLOITATIEREKENING AFDELING VERENIGING 1979/80

	Gld.	Gld.		Gld.
Bestuurskosten	7.552,32		Quotum	219.348,45
Maandblad	105.794,13		Advertenties	14.898,83
Kommissies	257,46		Exploitatie suikervoorziening	-/- 10.295,65
Imkersdag	1.257,88		Exploitatie o/g	28.923,79
Assurantie bijenvolken	10.181,23		Propaganda	1.702,76
Reserveringen	6.600,—		Rente	13.699,50
Personeelskosten	70.000,—			
Huisvestingskosten	5.250,—			
Kantoorkosten	13.585,74			
Algemene kosten	19.307,66			
Overschot	28.491,26			
	268.277,68			268.277,68

TOELICHTING OP DE EXPLOITATIEREKENING AFDELING VERENIGING

Quotum	Gld.	Gld.	Exploitatie onroerend goed	Gld.	Gld.
Ontvangen		236.011,20	Opbrengst huur en stalling		10.182,79
Idem verspreide leden		8.587,25	Doorbelaat aan afdeling handel		34.000,—
Bij: Gereserveerd november - december 1979		33.500,—	Doorbelaat aan administratie vereniging		4.300,—
Af: Gereserveerd oktober - december 1980		58.750,—	Doorbelaat aan suikervoorziening		3.750,—
		219.348,45			52.232,79
Specificatie reserve: $2/12 \times f 200.000,— = f 33.500,—$ afgerond			Kosten		
$3/12 \times f 235.000,— = f 58.750,—$			Onderhoud	1.744,29	
Exploitatie suikervoorziening			Verlichting en verwarming	2.038,21	
Bruto winst		37.200,35	Vaste lasten	5.321,—	
Aandeel in:			Afschrijving pand	13.750,—	
Personeelskosten	18.000,—		Afschrijving tuin	455,50	
Telefoon en porti	2.866,—				23.309,—
Accountants- en administratiekosten	6.000,—		Propaganda		28.923,79
Huisvestingskosten	3.750,—		Opbrengsten		8.951,—
Verlichting en verwarming	700,—		Kosten		7.248,24
Heffing bedrijfsraad	6.000,—				1.702,76
Assurantie bijenvolken 50% van de premie	10.180,—		Rente opbrengst		
	47.496,—		Doorbelaat afdeling handel		18.050,—
	-/- 10.295,65		Opbrengst spaartegoed		112,50
			Af: Rentebijbeschrijving voorzieningen		4.039,—
			Rente obligatielening		424,—
Na uitlevering van de gedetureerde suiker blijkt een nadelig verschil tussen de in- en verkoop van de kilogrammen suiker. Over dit verschil zijn besprekingen gaande met het bedrijf dat de denaturatie verzorgt en van waar uit de distributie plaatsvindt.					13.699,50
Na afboeking van dit verschil resulteert een bedrag aan bruto-winst van f 37.200,35.			Bestuurskosten		
			Kosten bestuursleden		4.932,50
			Vergaderkosten		2.619,82
					7.552,32

Kommissies		Reserveringen	
Kommissie onderwijs			Gld.
	Gld.		
Opbrengsten	1.667,05	Ten gunste van:	
Kosten	1.373,24	Fonds t.b.v. wetenschappelijk bijenteeltonderzoek	700,—
		Voorziening t.b.v. bibliotheek	2.000,—
		Tentoonstellingsfonds	700,—
		Congresfonds	200,—
		Fonds t.b.v. algemene ontwikkelingen	3.000,—
Kommissie koninginneteelt			6.600,—
Opbrengsten	4.255,12		
Kosten	3.705,10		
		Personeelskosten	
		Conform overlegde loonverdeelstaten	70.000,—
Kosten ziektebestrijding		Huisvestingskosten	
Kosten		Doorberekend door de exploitatie onroerend goed	4.300,—
		Verlichting en verwarming	950,—
Kommissie handel			5.250,—
Kosten			
		Kantoorkosten	
Kommissie nationale honingkeuring		Ledenadministratie	977,42
Opbrengsten	58,—	Afschrijving adresseermachine	1.953,—
Kosten	330,40	Porti en telefoon	5.734,—
		Kontributies en abonnementen	791,32
			9.455,74
Nadelig resultaat		Bij: Gebruik machines van afdeling handel	4.130,—
			13.585,74
Assurantie bijenvolken			
Betreft: 50% van de assurantiepremie.			
De andere helft is ten laste gebracht van de exploitatie suiker- voorziening.			

CONCEPT-BALANS AFD. HANDEL PER 30 SEPTEMBER 1980

	Gld.	Kapitaal	Gld.
Magazijninventaris	5.898,—	Saldo 1 november 1979	-/- 18.853,34
Kantoorinventaris	10.489,—	Exploitatie resultaat	-/- 52.402,65
Machines	34.952,—	Betaalde Vennootschapsbelasting	-/- 9.378,—
Bouwk. voorzieningen winkel	20.528,—		
Inrichtingskosten winkel	8.157,—		-/- 80.633,99
Goederen	506.487,98	Voorzieningen dub. deb.	5.000,—
Debiteuren	46.169,03	A.B.N. rek. crt.	250.412,22
Overige voorraden/vorderingen	57.575,11	Krediteuren	187.149,14
Liquide middelen	9.655,30	Overige nog te betalen posten	337.984,05
	699.911,42		699.911,42

CONCEPT-RESULTATENREKENING VAN AFDELING HANDEL 1979/80

	Gld.		Gld.
Personeelskosten	273.671,30	Bruto-winst	394.722,60
Huisvestingskosten	46.647,—	Diverse baten	1.313,72
Machine- en inventariskosten	23.088,96		
Kantoorkosten	17.819,64		
Verkoopkosten	19.575,68		
Financieringskosten	42.913,94		
Algemene kosten	24.722,45		
Exploitatieresultaat	-/- 52.402,65		
	396.036,32		396.036,32

GECONSOLIDEERDE BALANS PER 30 SEPTEMBER 1980

	Gld.		Gld.
Onroerend goed	449.388,—	Eigen Vermogen	494.868,20
Bouwkundige voorzieningen	20.528,—	Voorzieningen	160.966,43
Kantoorinventaris	11.912,—	Obligaties	6.850,—
Magazijninventaris	6.270,—	A.B.N. rek. crt.	250.412,22
Machines	34.952,—	Krediteuren	187.149,14
Inrichtingskosten	8.157,—	Te betalen posten	72.571,19
Bijenstallen	10.329,44		
Voorraden	508.602,98		
Effekten	2.500,—		
Debiteuren	46.169,03		
Overige voorraden/vorderingen	64.353,43		
Liquide middelen	9.655,30		
	1.172.817,18		1.172.817,18

GECONSOLIDEERDE EXPLOITATIEREKENING 1979/1980

	Gld.		Gld.
Bestuurskosten	7.552,32	Quotum	219.348,45
Maandblad	105.794,13	Advertenties	11.082,83
Kommissies	257,46	Huur stalling	10.182,79
Imkersdag	1.257,88	Propaganda	1.702,76
Assurantie bijenvolken	20.361,23	Bruto winst	431.922,95
Reserveringen	6.600,—	Diverse baten	1.313,72
Personeelskosten	361.671,30		
Huisvestingskosten	37.606,—		
Kantoorkosten	34.271,38		
Machine- en inventariskosten	23.088,96		
Verkoopkosten	15.759,68		
Financieringskosten	29.214,44		
Algemene kosten	50.030,11		
Heffing bedr.raad suiker	6.000,—		
Resultaat	-/- 23.911,39		
	<u>675.553,50</u>		<u>675.553,50</u>

BEGROTINGEN

	Begroting 1979/1980	Concept expl. rek. 1979/1980	Begroting 1980/1981	Begroting 1981/1982
	Gld.	Gld.	Gld.	Gld.
Quotum	220.000,—	219.348,—	250.230,—	268.250,—
Advertenties	5.500,—	14.898,—	7.000,—	10.000,—
Rente		13.699,—	15.000,—	14.000,—
Expl. onroerend goed		28.924,—		23.750,—
	<u>225.500,—</u>	<u>276.869,—</u>	<u>272.230,—</u>	<u>316.000,—</u>
Personeelskosten	59.500,—	70.000,—	75.000,—	80.000,—
Huisvestingskosten	2.500,—	5.250,—	4.250,—	5.500,—
Kantoorkosten				
Specificatie:				
Ledenadministratie	4.150,—	977,—	4.500,—	4.000,—
Afschr. adresseermachine	850,—	1.953,—	2.130,—	
Porti en telefoon	5.000,—	5.734,—	5.500,—	6.000,—
Machinekosten		4.130,—		4.250,—
Kosten activiteiten				
Specificatie:				
Maandschrift	85.000,—	105.794,—	115.000,—	127.000,—
Imkersdag	1.000,—	1.258,—	2.500,—	2.500,—
Kosten hoofdbestuur	6.000,—	4.932,—	10.000,—	6.000,—
Kosten vergaderingen	2.500,—	2.621,—	6.000,—	3.250,—
Kontributies	300,—	791,—	500,—	750,—
Assurantie bijenvolken	12.000,—	10.180,—	12.000,—	25.000,—
Examen prakt. imkers	200,—			
Propaganda	3.000,—	-/- 1.703,—	3.000,—	3.000,—
Kosten commissies	750,—	257,—	1.000,—	1.000,—
Expl. suiker		10.296,—		
Reserveringen				
Specificatie:				
Voorzieningsfonds	18.500,—			
Wetensch. fonds bijent.	650,—	700,—	650,—	700,—
Fonds t.b.v. bibliotheek	500,—	2.000,—	2.000,—	2.000,—
Tentoonstellingsfonds	650,—	700,—	1.000,—	1.000,—
Congressfonds	200,—	200,—	200,—	200,—
Nat. honing tentoonstelling	750,—		1.000,—	700,—
Fonds voor alg. ontwikkeling	3.000,—	3.000,—	5.000,—	3.000,—
Financieringskosten	3.000,—		4.000,—	
Algemene kosten	13.500,—	19.308,—	15.000,—	16.500,—
Onvoorzien	2.000,—		2.000,—	2.150,—
Exploitatie resultaat		28.491,—		21.500,—
	<u>225.500,—</u>	<u>276.869,—</u>	<u>272.230,—</u>	<u>316.000,—</u>

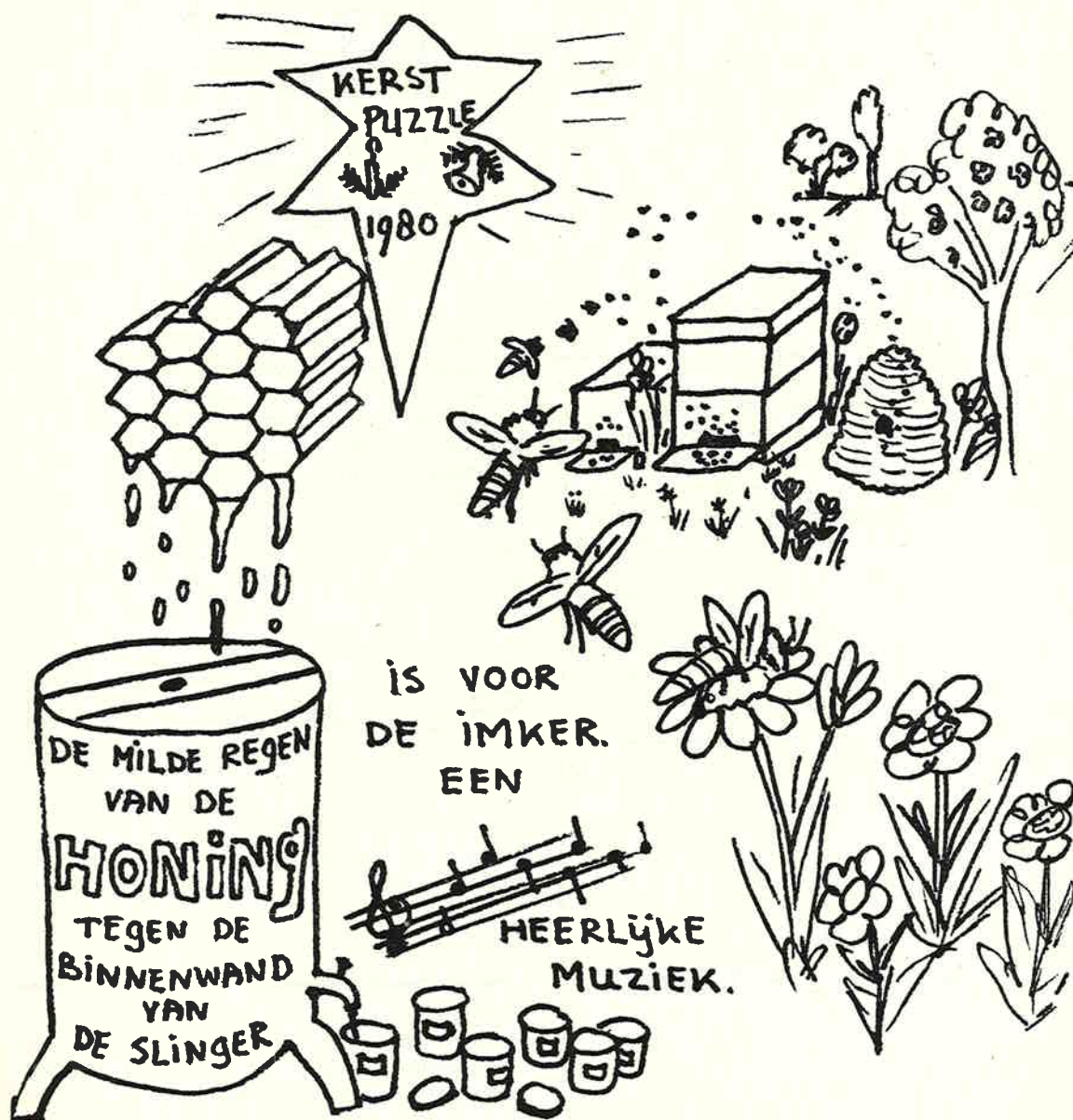
KERSTPUZZEL 1980

De PTT bracht dit keer een overweldigend aantal oplossingen. Uit de ruim 250 goede inzendingen kwamen de volgende 10 puzzelaars door het lot in aanmerking voor een prijs:

B. v. d. Bergh, De Pagenberg 12, Heerde.
Br. Cyprianus, Postbus 95, Oudenbosch.
H. G. Groen, Tipakker 20, Havelte.
Ing. J. A. Kuijpers, Nieuwe Ervenstraat 26, Neerharen, België.
P. Menkehorst, Zoomweg 36, Haaksbergen.

W. Nijman, J. Dircksenstraat 16, Breukelen.
P. Ruiters, W. Bartiusstraat 7, Alkmaar.
L. Schouten, Loodssingel 36, Oudeschild.
T. K. Spreeuwers, Trekweg 35, Garrelsweer.
J. de Vos, Lepelaarsingel 23a, Rotterdam.

De vele brieven en briefkaarten waren soms versierd met knappe tekeningen. Die van de heer J. van Baalen uit 's-Gravenzande wordt hierbij afgedrukt. Op originele wijze is de oplossing erin verwerkt.

Even Bij - praten

RIDDERS, GEMEENTEWAPENS EN BIJEN!

Soms, als ik in een romantische stemming ben, stel ik mij voor dat ik in de riddertijd leef, in die tijd dat ridders in harnassen ten strijde trokken op hun rossen, zich beschermden met die mooie grote sierlijk bewerkte schilden en have en goed verdedigden tegen de (andere) roofridders. De vrouwen en kinderen wachtten op het door de slotgracht en ophaalbrug beveiligde slot vol ongeduld op de thuiskomst van echtgenoot-overwinnaar. Want dat de heer des huizes overwinnaar zou zijn, daar twijfelden zij geen moment aan.

Zo wegdromend in mijn fantasie zie ik de thuiskomst van „mijn” nobele ridder al helemaal voor me. Fier op zijn paard gezeten komt hij via de poort de binnenplaats oprijden, zijn schild met ons familiewapen in de hand.

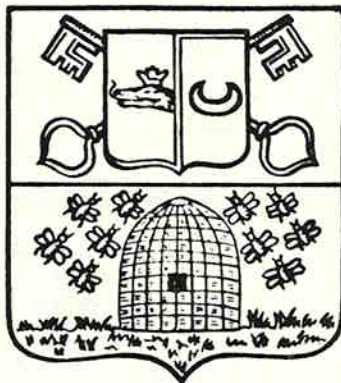
In het eenvoudige huis waar ik nu woon zou zoiets nooit kunnen gebeuren, al zou mijn achternaam dit wellicht doen vermoeden. Mijn echtgenoot komt elke dag met zijn „stalen” ros thuis en dat is toch wel even iets anders.

De riddertijd is voorbij, maar de wapens zijn gebleven en hier bedoel ik dan de familiewapens mee. Het is interessant om eens in deze materie te duiken. Er zijn namelijk nog genoeg familiewapens, hoewel het aantal gemeentewapens ook niet te verwaarlozen is. Elke gemeente in ons land is in het bezit van een zodanig wapen. De Hoge Raad van Adel werd in het jaar 1814 in opdracht van Koning Willem I belast met de registratie hiervan.

Het is bijzonder boeiend om de afbeeldingen op de diverse gemeentewapens eens te bekijken. Men komt dan meestal wel iets meer over de geschiedenis van een bepaalde gemeente te weten. Opvallend is dat er veel dieren op ge-

meentewapens voorkomen. Het meest uiteraard de leeuw, maar ook de ooievaar (Den Haag), de aal (Aalsmeer), de hengst (Assendelft), het hert (Hellendoorn) en de zwaan (Landsmeer). En zo zou ik nog even door kunnen gaan.

Maar ook de bijen ontbreken niet op een aantal gemeentewapens, zoals op dat van Borne (een bijenkorf, omgeven door drie grote bijen), Hengelo-Ov. (een korenschoof en een bijenkorf met een bijenzwerm), Hogeveen (een hoop turven, met aan iedere kant daarvan een bijenkorf met enige bijen) en Venray (o.a. een bijenkorf en rondvliegende bijen).

Het gemeentewapen van Venray

Zo zijn er veel aantrekkelijke afbeeldingen op gemeentewapens te zien. Op het wapen van Deventer komen bijvoorbeeld twee geharnaste krijgslieden voor met in iedere hand een lans. Waarbij ik dan weer terug ben bij het begin van dit stukje, waarin ik mijn fantasie de vrije loop liet, doch uiteindelijk terecht kwam bij de oude imkerij, waarvan een aantal hiervoor genoemde Nederlandse gemeenten in hun wapens blijvend getuigen. En zeer terecht, vind ik.

Liesbeth van Kasteel

Bijen-limerick

Een imkerende huisvrouw te Namen
zag men steeds met haar immen tezamen
kreeg mot met haar man
die vond er niets an
zij zeemde wel honing maar geen ramen.

D.L.

H.H. IMKERS

Zendt vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS

rechtstreeks of in verenigingsverband
naar

HONINGZEMERIJ

W. van 't LAND

Barneveld, tel. 03420 - 2607

Desgewenst **KUNSTRAAT** terug.

* U zult zien, wij betalen de hoogste prijs.

ATTENTIE

De inzendingstermijn van kopij en advertenties voor het Groentje eindigt op de 10e van elke maand voorafgaande aan de maand van plaatsing.

BIJENTEELT IN CANADA-3

Evert Termeer zond ons op verzoek enkele foto's ter afsluiting van zijn „story” over het Canadese imkeren.

De laatste hand aan het inwinteren.

Termeers Apiaries Ltd.

R. R. 1, FINCH, ONTARIO
K0C 1K0

Zit en winterzit.

**Afbeeldingen maken het „Groentje”
aantrekkelijker !**

Tekeningen, zwart/wit foto's, kleurenfoto's,
negatieven en dia-positieven zijn altijd
welkom.

OFFICIËLE MEDEDELINGEN

VOORSTEL VOOR DE ALGEMENE VERGADERING,
ingediend door de volgende afdelingen: Aalten, Almen-
Harfsen, Doetinchem, Dinxperlo, Gorssel, Laren,
Lochem, Steenderen en Zelhem. Van sommige afde-
lingen komen de bijdragen aan de Ziektebestrijdings-
teams moeilijk binnen. Het „nieuwe” is nog niet bij
alle leden volledig geaccepteerd. In de laatste ver-
gadering van het district Graafschap-Lijmers is er een
gesprek geweest over het bovenstaande. Bovenstaande
afdelingen verzoeken de mogelijkheid te bestude-
ren de jaarlijkse contributie te verhogen met een be-
paald bedrag voor de eerdergenoemde teams. Het ge-
inde bedrag kan dan door uw bestuur weer worden
afgedragen aan de ZBT's.

PRAE-ADVIES VAN HET HOOFDBESTUUR:

Door het Ministerie van Landbouw en Visserij is ons
medegedeeld, dat er jaarlijks f 10.000,— beschikbaar
zal worden gesteld t.b.v. de kosten van de ZBT's.
Heeft men in een bepaald ZBT behoefte aan een
nog verdere uitbouw hiervan en is het toegekende
bedrag niet toereikend dan kan elke regio in overleg
met de desbetreffende afdelingen een extra bijdrage
van b.v. f 1,— per lid per jaar vragen; dit bedrag
dient wel door de regio of afdeling geïnd te worden.

MEDEDELING

Bij dezen wil ik u berichten over de grote bijen-
sterfte op het koolzaad van vorig jaar mei 1980
in de Lauwerszeepolder bij Dokkumer Nieuwe
Zijlen. Na een omvangrijk onderzoek van mon-
sters op het laboratorium van de A.I.D. is geble-
ken, dat de Rijksdienst Lauwerszeepolder hierin
geen schuld treft bij de bespuiting van granen
in de polder.

J. v. d. Wal, Westersingel 60,
Bergum,
toezichthoudend imker.

**Compliment voor de afdelingssecretarissen en
penningmeesters.**

Dit jaar waren de meeste ledenlijsten al in
december binnen. Eveneens was het quotum
voor de leden tijdig overgemaakt, zodat wij voor
de verzending van het februari-nummer van het
Groentje alle gegevens betreffende het leden-
bestand hebben kunnen verwerken. Echter van
de volgende afdelingen hebben wij nog geen
opgave ontvangen: Hoogwoud, Lemmer e.o.
en Wieringen. De leden in genoemde afdelingen
zullen geen februari-nummer ontvangen.

INZENDEN VAN KOPIJ

U bespaart de redactie veel werk door de kopij
te typen op A4-formaat, met 1½ regel afstand
en ruime marge.

ONDERWIJS-VOORLICHTING

DEMONSTRATIE

CURSUSSEN (vervolg):

Voor **beginners** opgeven bij:

Afd. Boskoop: J. M. L. de Frankrijker, Azalealaan 89, Boskoop. Tel. 01727-2902.

Afd. Groningen: P. Kamstra, Verlengde Hereweg 169, Groningen. Tel. 050-258654 t. 497.

Afd. Groningen: Land- en tuinbouwschool, Eelde. Tel. 05907-1625.

Afd. Lemmer e.o.: R. Kakes, Barkenstijn 120, Lemmer. Tel. 05146-2066.

Afd. Zelhem: B. Meijerman, Dwarsdijk 6, Halle. Tel. 05736-479.

Afd. Zutphen: E. de Boer, v. Suchtelenstraat 34, Zutphen. Tel. 05750-19710.

Voor **gevorderden** opgeven bij:

Afd. Boskoop: J. M. L. de Frankrijker, Azalealaan 89, Boskoop. Tel. 01727-2902.

Afd. Groningen: Land- en tuinbouwschool, Eelde. Tel. 05907-1625.

Afd. Zelhem: B. Meijerman, Dwarsdijk 6, Halle. Tel. 05736-479. Bij voldoende belangstelling.

Voor **andere cursussen** opgeven bij:

Afd. Boskoop: strovlechtskursus: J. M. L. de Frankrijker, Azalealaan 89, Boskoop. Tel. 01727-2902.

Afd. Groningen: koninginneteelt, bedrijfsmethoden, korfteelt, bijenziekten: Land- en tuinbouwschool, Eelde. Tel. 05907-1625.

DRIE SPECIALE HONINGCURSUSSEN

De Commissie Onderwijs heeft besloten in 1981 tenminste drie speciale honingcursussen te organiseren, mede als voortzetting van de gehouden opleiding voor honingkeurmeester. Deze cursussen worden gehouden te WAGENINGEN, ROTTERDAM en ASSEN. Elke cursus bestaat uit 4 avonden van 3 lesuren of 5 avonden van 2½ lesuren. Docenten zijn de heren drs. J. D. Kerkvliet (Haarlem), R. H. Geskes (Roden) en C. Pater Jzn. (Bunnik). De totale cursuskosten bedragen f 45,—.

De cursus te WAGENINGEN wordt gegeven in het BIJENHUIS. De data zijn: 20 februari, 27 februari, 3 maart en 10 maart a.s. Alle lesavonden vangen aan om 19.30 u. en eindigen om 22.30 u. In ROTTERDAM worden de lessen gegeven in de Tuinbouwschool - Hugo de Vries (Bosdreef) en wel op de vrijdagavonden 6 maart, 13 maart, 20 maart, 27 maart en 3 april a.s. Lestijden van 20-22 uur.

De data voor de cursus in ASSEN worden nog nader vastgesteld, maar deze cursus zal ook eerst aanvangen in oktober a.s.

Ieder die zich heeft opgegeven voor deelname heeft hier inmiddels vanuit het Bijenhuis een schrijven over ontvangen. Zij die alsnog aan een van deze cursussen willen deelnemen kunnen zich schriftelijk opgeven bij het Bijenhuis t.a.v. de Commissie Onderwijs, Grintweg 273 te Wageningen.

Op de cursussen komt alles aan de orde over honing, zoals winning, opslaan, soorten, samenstelling, verkoop, gebruik, presentatie, etikettering, verpakking enz. Er wordt van uitgegaan dat zij die deelnemen aan deze cursussen enige kennis van honing hebben. C.P.

Verkoopadressen

Depot Friesland:

H. Akkerman, Oostenwoldseweg 47, 8421 RP Oldeberkoop, tel. 05164-439. Open di. gehele dag, vrijd. middag, zat. morgen en na tel. afspr.

Depot Groningen:

Fenna en Ger Postma, Kampenslaan 8, 9626 TE Schildwolde, tel. 05982-1455. Open dagelijks, behalve vrijdag na 12.00 uur.

Depot afd. Assen:

J. H. Lubbers, Bosstraat 66, 9401 PV Assen, tel. 05920-17162.

Depot Klaas Geerts,

Middenwolderweg 2, 7951 EC Stap-horst, tel. 05225-1693.

Depot G. J. L. ten Cate:

Verzetstraat 60, 7671 GL Vriezenveen, tel. 05499-3040.

Depot Enschede:

H. H. Schutte, Sportlaan 22, 7541 BN Enschede, tel. 053-318165; afhaken: vrijdags van 18.00 uur - 19.00 uur.

Depot Reggedal:

H. J. Hanepen, de Hogenkamp 2, 7471 CW Goor, tel. 05470-5576.

Depot afd. Gorssel e.o.:

G. J. Lensink, Deventerweg 7, 7213 ED Gorssel, tel. 05759-1283.

Depot Achterhoek:

B. Meijerman, Dwarsdijk 6, 7025 CR Halle, tel. 05736-479.

Depot afd. Epe:

Coöp. Novaco (Welkoop), Paasvuweg 7, 8161 CA Epe, tel. 05780-12317.

Depot Nunspeet:

Th. G. Veenstra, Schaeplaan 47, 8072 AR Nunspeet, tel. 03412-4037.

Depot Apeldoorn:

Coöp. WELKOOP, Jordensweg 57, 7391 KD Twello, tel. 05712-1531.

Depot Boerenbond-Neerbosch-Hees:

St. Agnetenweg 63, 6545 AT Nijmegen, tel. 080-777793.

Depot West-Betuwe:

J. W. M. v. Aalst, Walgsestraat 31, 4064 CK Varik, tel. 03445-1369. Open zat. 14.00 - 16.00 uur en na tel. afspraak.

Depot afd. Bunnik-Houten:

B. Th. Barten, Koningslaan 3, 3981 HP Bunnik, tel. 03405-1742.

Depot Noord-Holland:

H. S. Homburg, Velseduinweg 165, 1971 ZB IJmuiden, tel. 02550-21530. Open dagelijks van 13.00-16.00 uur en na tel. afspraak; donderdags gesloten.

Depot afd. Rotterdam:

A. Bakkert, Berglustlaan 49A, 3054 BB Rotterdam, tel. 010-183123; na tel. afspraak.

Depot Gouda e.o.:

J. Verboom, Spoorweg 4, 2841 LF Moordrecht, tel. 08127-2489.

Depot "Pronksluis" afd. Schouwen-Duiveland:

C. L. v. d. Wekken, Provinciale weg 5, 4321 SM Kerkwerf, tel. 01110-4821.

Depot Noord- en Zuid-Beveland:

J. Moerman, Abelenstraat 2, 4462 BR Goes.

Depot Walcheren:

Bisschopsstraat 25, 4353 BN Serooskerke, tel. 01189-1499.

Depot Oirschot:

A. Pel, 't Kasteeltje 3, 5688 EN Oirschot, tel. 04997-2096.

Depot Zuid-Limburg:

J. Maraitte, Rijksweg 4a, 6325 PE Berg en Terblijt, tel. 04406-40309.

De Bij in de Filatelie

De heer A. Smit te 's-Gravenhage reageerde wel zeer snel op het bericht in het december-no., pag. 275. Hieronder volgt zijn eerste, veelzijdige bijdrage. - RED.

India-zegel

Ter gelegenheid van de uitgifte van deze in het januari-no. genoemde postzegel verscheen een eerste dag-enveloppe met een speciaal stempel.

Een honing-minnende stripfiguur

De Zweedse Postadministratie gaf op 11 oktober 1980 een viertal Kerstzegels uit met afbeeldingen van in Zweden bekende stripfiguren, ontworpen door A. Kune. Daarvan kan voor de filatelistische bijverzamelaar één van beide zegels (waarde Kr. 1.15) van belang zijn met een afbeelding van Beertje Bamse uit het sinds 1940 verschenen beeldverhaal „Brom en zijn vrienden”. Bamse slikt bij voorkeur wonderhoning die hem reuzenkracht geeft. Een verwant dus van de alom bekende spinazie-eter- Popeye.

Een Amerikaans postwaardestuk eert de bijenteelt

Op 10 oktober 1980 verscheen in de Verenigde Staten een postwaardestuk, d.w.z. een envelop met ingedrukt waardestempel van 15 dollarcent met de afbeelding van een honingbij. De week

van 12 tot 18 oktober 1980 was door de American Beekeeping Federation Inc. uitgeroepen tot Nationale Honingweek.

Het waardestempel toont een bij op een bosje oranje- en witte bloesem. Het valt niet uit te maken welk soort bloem deze bij bevliegt. Behalve het oranje van de bloesem vinden we ook nog groen; geel en wit in de afbeelding, zodat het geheel een fleurige indruk maakt. Boven het zegelbeeld staat: USA 15 c en er onder de aanduiding: Honeybee. De afgebeelde bij is een Italiaanse bij, Apis mellifera var. ligustica, het meest voorkomende type in de Verenigde Staten.

Aan de toelichting die de U.S. Postal Service bij deze emissie verstrekt worden de volgende gegevens ontleend:

De honingbij is een belangrijke schakel in de Amerikaanse voedselcyclus, omdat zij meer dan 50 zaad-, vrucht- en vezelplanten bestuift. De bij is ook een belangrijke kruisbes-bestuifster van klaver, een vlinderbloemige, die het nodige bijdraagt tot de bodemvruchtbaarheid en de bodembescherming. Bijen gedijen goed, nadat zij vroeg in de 17e eeuw waren ingevoerd. Zij konden in vrijwel elke soort behuizing leven. Bijenkasten van rondhout en van gezaagd hout waren veel in gebruik en bijenbomen kwamen veel voor. In 1851 deed de Eerwaarde Lorenzo L. Langstroth, onderwijzer en predikant te Philadelphia, een belangrijke ontdekking met betrekking tot het gedrag binnen een bijenkolonie. Hij ontdekte het „beespace” (bijenruimte)-principe en ontwikkelde de uitneembare bijenkast, een keerpunt in de geschiedenis van de bijenteelt. Langstroth, bekend als „Father of Modern Beekeeping” (vader van de moderne bijenteelt), verhuisde later naar Oxford in Ohio; zijn huis aldaar staat nu op de Nationale Monumentenlijst.

De bewuste envelop is beschikbaar in twee lengtematen, nl. 6¾” en 10”. De tekening van het waardestempel is van de hand van Jerry Pinkney uit Croton-on-Hudson (New York), een tekenaar en illustrator, die bekend staat om zijn gedetailleerde schetsen van dieren voor kinderboeken. In 1978 en 1979 ontwierp hij ook al enkele Amerikaanse postzegels.

De nieuwe AKTIVITEITENGIDS

is uit!

Prijs f 2,50 + porto

Bestellen bij het Bijenhuis, Wageningen.

MET HET GROENTJE OP REIS

Ko Zoet schrijft bij deze foto: Enkele kennissen die afgelopen zomer op de fiets Ierland waren doorgetrokken, kwamen o.a. met de volgende foto voor mij terug, die bij Sleah Head in het uiterste Zuidwesten van dit altijd groene eiland werd genomen. Ter plaatse worden deze bouwsels clochans genoemd. Het zijn bijenkorfachtige stenen hutten. Nog heden ten dage bouwen de bewoners van Dingle hun pakhuizen en stallen op deze traditionele wijze. Bij sommige ontbreekt de bovenbedekking, zodat men de bouwstijl duidelijk kan zien. Mocht u ooit in dit deel van Ierland terechtkomen, vlak aan de weg bij Glenfahan bevindt zich een indrukwekkende verzameling van deze bouwsels en ook bij het fort van Dunbeg dat een kilometer verder aan de kust ligt.

BOEKBESPREKING

KONINGINNETEELT: biologische grondslagen en technische aanwijzingen; een uitgave van Prof. Dr. F. Ruttner, 349 pagina's met 181 afbeeldingen, waarvan 16 in kleur. Een uitgave onder auspiciën van en gedrukt bij Apimondia in Boekarest.

Dit duitstalige werk is verkrijgbaar bij Delta-Verlag, Postfach 3165, 5205 St. Augustin 3, o.a. via een giro-overschrijving op Postcheckkonto Frankfurt/Main 1957 46-605, tegen de prijs van DM 48.—, incl. porto en verzendkosten.

Hoewel de koninginneteelt in tegenstelling tot Europa in andere werelddelen dikwijls massaal wordt bedreven, is het toch weer een groep vnl. Duitse wetenschappers in de „bijologie”, die erin slaagde alle hierop betrekking hebbende biologische en technische gegevens in een fraai standaardwerk vast te leggen.

Prof. Ruttner uit Oberursel verzorgt de inleiding over het verloop van de natuurlijke vervanging van een koningin in een bijenvolk, alsmede de teelt en verzorging van darren, een minder bekend aspect bij de koninginneteelt.

Prof. Rembold van het Max Planck-instituut te München geeft een interessante verhandeling over de koninginnesubstantie en de chemische samenstelling ervan; zijn assistente beschrijft de resultaten van 1500 proeven, waarbij koninginnen in een laboratorium werden gekweekt.

Dr. Weiss van het Bijeninstituut te Erlangen geeft zich in het grensgebied, waar bepaald wordt of een larve al dan niet tot koningin zal worden gepromoveerd.

De praktische koninginneteelt wordt uitvoerig beschreven door de onlangs overleden broer van de schrijver, Hans Ruttner, voormalig directeur van het Oostenrijkse instituut voor bijenkunde in Wenen en Lunz am See. Hij beschrijft o.a. de op deugdelijkheid bewezen teeltmethoden, het gedrag van de koningin tijdens de paringstijd, het transport van koninginnen en het invoeren ervan in een volk. Hij vermeldt ook zijn opgedane ervaringen in Australië, Italië, Rusland en de Verenigde Staten.

Het laatste hoofdstuk is van de hand van Dr. h.c. W. Fyg (†), Zwitserland, en handelt over bijkoninginnen voorkomende ziekten.

Het boek beoogt de sinds 1950 opgedane en in de praktijk gebrachte ervaringen, alsmede de resultaten van onderzoeken over de veelvoudige problemen van de biologie en ontwikkelingen der beide vrouwelijke „kasten” in een bijenvolk samen te vatten en het geheel ter beschikking te stellen van de imker, die zich in de praktijk hiermee bezig houdt.

Voor een ieder die hierbij betrokken is, waarbij ik denk aan de leden van onze commissie koninginneteelt, de wetenschappelijke centra in Utrecht en Wageningen en uiteraard Hilvarenbeek, is hiermee een uniek geheel tot stand gekomen, voor zover mij bekend het eerste standaardwerk in deze omvang en samenstelling. Het is jammer dat het inhoudelijk zo goede boekwerk niet in West-Duitsland werd vervaardigd; qua papier, typografische opzet en lay-out doet het boek anders aan dan we van een dergelijk werk gewend zijn, het is min of meer een soort Oosteuropese eenheidsprodukt.

J.J.S.

HET CONTACTORGAAN VOOR BIJENTEELTLERAREN geeft informatie voor *alle* imkers.

Bel of schrijf naar het Bijenhuis.

Abonnement **slechts f 6,50** per jaar.

AFDELINGSNIEUWS

MEDEDELING

Conform de wens van veel leden hebben Redactie en DB in hun vergadering van 18 december 1980 besloten het Afdelingsnieuws nog sterker te gaan beperken om de leesbaarheid van het Groentje te verhogen. Alleen datgene wat van algemeen belang is wordt voortaan opgenomen. Hetzelfde geldt voor de Notulen van vergaderingen onder Officiële Mededelingen.

Redactie

AFD. WICHMOND - VORDEN

Op 7 november 1980 bestond de afdeling 35 jaar en dat betekende tevens voor de heer H. J. Seesing, mede-oprichter en secretaris-penningmeester van de jubilerende afdeling, een jubileum. Tot zijn verbazing en genoegen arriveerde het hoofdbestuurslid, de heer Meijerman, die de jubilaris het gouden, zeshoekig Verenigingsinsigne opspeldde als uiting van erkentelijkheid voor alles wat de heer Seesing gedurende 35 jaar voor de Vereniging heeft gedaan. De heer Meijerman preees o.a. het werk door de jubilaris verricht om jongeren interesse voor de imkerij bij te brengen. Mevrouw Seesing deelde in de hulde: zij ontving bloemen. Namens de afdeling sprak een van de leden, die eveneens de grote inzet van de heer Seesing voor de Vereniging preees.

G. H. Bekker

KRING ALMEN, COLMSCHATE, GORSSEL, LAREN EN WARNSVELD

De Kring houdt op 23 februari in Café „De Aanleg“, Scheggertdijk 6 te Almen, een tweede gezamenlijke instructieavond, aanvang 20 uur. De heer J. v. d. Eynde, assistent van de Rijksbijenteeltconsulent te Zwolle, zal dan spreken over de bijenweide en het op sterkte brengen van de volken.

AFD. WAGENINGEN

Op 27 oktober 1980 werd de cursus bijenteelt voor beginners afgesloten. Van de 15 deelnemers ontvingen er 10 op de eindles het getuigschrift. De geslaagden waren afkomstig uit Renkum, Wageningen, Veenendaal, Bennekom en Doorwerth.

Op 4 november 1980 werd de cursus bijenteelt voor gevorderden afgesloten. Van de 15 deelnemers behaalden 11 het diploma. Zij kwamen uit Bennekom, Dodewaard, Ederveen, Rheden, Veenendaal, Renkum en Wageningen. De heer A. Kraai was hun leraar.

H. Evenboer, secr.

AFD. DE WIJK

Op de laatst gehouden ledenvergadering kon de voorzitter een redelijk aantal leden welkom heten, waaronder enkele nieuwe leden. Deze zijn gelukkig allemaal jong, wat de afd. alleen maar ten goede komt. Het bestuur is voornemens in 1981 een cursus te or-

ganiseren met medewerking van eigen leden. Dit is geen cursus die opleidt voor een diploma, maar voor die imkers die hun geheugen nog eens op willen frissen. We hebben tevens een terrein kunnen vinden, waar een bijenstal geplaatst mag worden; dit ligt even buiten de dorpskern van De Wijk. Hier kunnen we dan de cursus houden en tevens de volken van die imkers huisvesten, die bij hun huis geen gelegenheid hebben een volk te plaatsen. Voor beginnende imkers hebben we enkele kasten in voorraad, die een aantal jaren geleend kunnen worden, zodat ze de eerste jaren geen grote uitgaven behoeven te doen. Onze afd. bestaat dit jaar 70 jaar. Het ligt in de bedoeling dit eind december te vieren met aansluitend hierop een expositie.

A. Broekert, secr.

AFD. HEERDE

De cursus voor beginners werd op 29 oktober 1980 afgesloten met de eindles en het examen. Aan 11 cursisten kon door de heer J. Duijvetter het getuigschrift worden uitgereikt.

IN MEMORIAM

Op 3 januari 1981 verloor de afdeling Velp met het overlijden van de heer **H. Brinkenberg** een zeer toegewijd en kundig imker. Juist vanwege zijn verdiensten voor onze Vereniging ontving hij in september jl. nog de verzilverde Verenigingsspeld.

Wij zullen zijn nagedachtenis in ere houden.

Bestuur en leden, afd. Velp e.o.

Op 31 december is op 65-jarige leeftijd overleden ons geacht lid **G. Knol**. Hij was 20 jaar bestuurslid. Ondanks zijn drukke werkzaamheden wist hij altijd tijd te vinden zich dienstbaar te maken aan onze afdeling. Tijdens zijn ziekte schonk hij al zijn bijen en kasten aan de vereniging. Wij verliezen in hem een goede en trouwe imkervriend en wensen zijn vrouw en kinderen veel sterkte met dit voor hen zo smartelijke verlies.

Bestuur en leden, afd. De Wijk

Op 15 december is op 64-jarige leeftijd onverwacht van ons heengegaan ons bestuurslid **Hendrik Wilgenhof**. Hij heeft jarenlang met zijn gehele inzet de afdeling draaiende gehouden. Tot het laatste toe was hij penningmeester van onze vereniging. Voor velen van ons was hij de grote animator en stond altijd met raad en daad klaar. Wij wensen zijn vrouw en kinderen veel sterkte met dit verlies.

Bestuur en leden, afd. Laren, Gld.

Op 28 december 1980 overleed op 64-jarige leeftijd geheel onverwacht ons medelid de heer **H. Nijkamp**. In de korte periode dat wij hem leerden kennen, was hij een zeer gewaardeerd imker-vriend. Wij zullen hem in dankbare herinnering blijven gedenken en wensen zijn vrouw en kinderen alle sterkte toe.

Bestuur en leden, afd. Appingedam e.o.

Op 14 december overleed ons trouwe lid de heer **Hendrikus Cornelis Jacobus Bekker** op de leeftijd van 70 jaar. Door een slopende ziekte waren de laatste jaren zeer moeilijk voor hem, maar hij bleef zijn belangstelling voor onze Vereniging tonen en heeft met bevriende hulp tot het laatste toe zijn geliefde bijen kunnen houden. Veel hebben we van hem mogen leren en we zullen hem niet licht vergeten.

Bestuur en leden, afd. Apeldoorn

Op 27 december overleed ons trouwe lid **Dirk Jan Jonkman** op de leeftijd van 66 jaar. Door zijn grote belangstelling voor het bijenleven was hij een zeer gewaardeerd lid en drager van de erespeld in goud. Hij zal als een goede vriend in onze herinnering voortleven.

Bestuur en leden, afd. „Hoog-Zuthem“

Op 21 december 1980 overleed ons medelid de heer **Herman A. van Pelt**. Door zijn ziekte was hij helaas de laatste jaren niet meer in staat om aan onze afdelingsactiviteiten deel te nemen. Hij ruste in vrede.

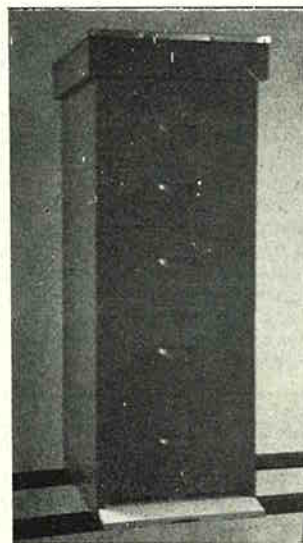
Bestuur en leden, afd. Baarn

GOEDE VOORNEMENS 1981

Velen van U zullen de drempel naar het nieuwe jaar genomen hebben met op z'n minst één goed voornemen voor het nieuwe jaar.

WAS DAT?

- * Eindelijk de oude kastonderdelen vervangen door nieuwe van het beste materiaal en de juiste maten, zodat alle onderdelen op elkaar passen.
- * Eindelijk op tijd de nu niet in gebruik zijnde ramen ontdoen van propolis en braamraat en ze voorzien van kunstraat, zodat alles voor gebruik gereed ligt op het moment dat u het nodig hebt.
- * Eindelijk de bijenstal eens helemaal opruimen en dan tevens een lijst aanleggen van kastonderdelen of gereedschap waar u elk seizoen weer dringend om verlegen zit. (Dit lijstje dan wel doorgeven aan het Bijenhuis, zodat wij kunnen zorgen dat dit in 1981 niet weer voorkomt.)
- * Alle kastonderdelen van een deugdelijke laag verf of lak voorzien, want ook de beste kasten die in Nederland gemaakt worden behoeven onderhoud.
- * U er zelf van overtuigen dat uw Bijenhuis is uitgegroeid tot de leverancier van letterlijk alles wat er op het gebied van bijenteelt te koop is.

Zulke kasten wensen wij u in 1981 en dan ook nog vol honing !

Het team van het Bijenhuis heeft ook zijn goede voornemens gemaakt nl. nog betere service en een nog omvangrijker kollektie, zodat we aan alle wensen kunnen voldoen, want

DE VERENIGING TOT BEVORDERING DER BIJENTEELT IN NEDERLAND

dát is de Vereniging die het meest voor haar leden doet, ook in de toekomst !